

2026-02-24

Utredningsuppdrag

Arbetsmarknadsenheten

Innehållsförteckning

Utredningsuppdrag	4
Bakgrund till utredningsuppdraget	4
Tidigare utredningsuppdrag	4
Arbetsmarknadsenheten	4
Framväxten av arbetsmarknadsenheter	4
Bräcke kommuns arbetsmarknadsenhet	5
Vilka kommer till AME?	5
<i>Sammanfattning kartläggning av biståndsmottagare</i>	11
Arbetsmarknadsenhetens uppdrag	11
Individuell handledning	11
Samverkansteam arbetslivsinriktad rehabilitering (STAR)	12
Kommunalt aktivitetsansvar KAA (lagstadgad verksamhet)	12
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)	12
Feriepraktik	13
Arbetsträningsarena "inne"	13
Arbetsträningsarena "ute" / Servicegruppen	14
Returis	14
Lönebidragsanställningar/anpassade anställningar	14
Ungdomstjänst (lagstadgad verksamhet)	15
Mottagande och bosättning (lagstadgad verksamhet)	15
<i>Arbetet med mottagande och bosättning</i>	16
<i>Bosättning enligt Massflyktsdirektivet</i>	17
<i>Samhällsorientering (lagstadgad verksamhet)</i>	18
Råd och stöd	18
Projekt	18
<i>Bräcke kommuns landsbygdsprojekt</i>	18
<i>Projekt LUNA (Lärande, Utveckling och Nätverk i Arbete)</i>	19
<i>Hälsopepp och kvinnors väg till innanförskap</i>	19
Resultat för AME:s verksamhet	20
Personal och kostnader	24
KOLADA	24
Personal och budget	25
Aktuella och kommande samhällsförändringar	25

Bräcke kommun

Socialtjänstlagen	25
Aktivitetskravsreformen	26
<i>Sanktionsavgifter</i>	27
<i>Omfattning</i>	27
<i>Finansiering av aktivitetskravsreformen</i>	27
<i>Aktivitetskravet och nya socialtjänstlagen</i>	27
Samsjuklighetsutredningen	28
<i>Massflyktsdirektivet</i>	28
AME kontra Arbetsförmedlingen	29
Förväntade kostnadsreduceringar	29
Räkneexempel Arbetsmarknadsenheten	29
Vad händer utan AME?	30
Konsekvenser för barn och unga	31
Sammanfattning	32

Bräcke kommun

Utredningsuppdrag

Bakgrund till utredningsuppdraget

I november 2025 gav kommunstyrelsen kommundirektören i uppdrag att utreda effekterna av att avveckla hela eller stora delar av Arbetsmarknadsenhetens (AME) verksamhet, samt vilka kostnadsreduceringar som kan uppnås med en sådan förändring (KS § 317/2025).

Tidigare utredningsuppdrag

År 2020 gjordes en översyn över frivilliga verksamheter på dåvarande sociala avdelningen. Utredningen visade att vissa delar av AME är lagstadgade, och att andra delar skulle vara "väldigt kostnadsdrivande att ta bort". Åtgärd till följd av utredningen blev att AME minskades med två tjänster i budgetram inför 2021, utifrån det minskade mottagandet av nyanlända.

Arbetsmarknadsenheten

Framväxten av arbetsmarknadsenheter

Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR)¹ har landets kommuner under de senaste 30 åren byggt upp omfattande arbetsmarknadsverksamheter till följd av en otillräcklig statlig arbetsmarknadspolitik. Vidare anger SKR att på grund av skärpta kvalificeringskrav till statliga ersättningssystem och begränsade ersättningsperioder har allt fler medborgare hamnat utanför både arbetsmarknad och välfärdssystem. Följaktligen har det skett en ansvarsförflyttning från statlig arbetslöshets- eller sjukförsäkring till det kommunalt finansierade ekonomiska biståndet, samt att kommunerna har tagit större ansvar för arbetslösa och sjukskrivna. Vidare har alltmer av aktiveringspolitiken verkställts genom de kommunala arbetsmarknadsenheterna, trots att kommunerna saknar formellt arbetsmarknadspolitiskt uppdrag och att arbetsmarknadsenheterna i sig inte är en lagstyrd verksamhet. Enligt enkätstudier som forskningsprogrammet Lokala arbetsmarknadsprogram – Utmaningar av och för en inkluderande arbetsmarknad vid Mittuniversitetet genomförde åren 2021 och 2024 har 288 av landets 290 kommuner en arbetsmarknadsenhet eller motsvarande.

Enligt lagen (1944:475) om arbetslöshetsnämnd ska det i varje kommun finnas en arbetslöshetsnämnd. Om ingen annan nämnd har uppdraget utgör kommunstyrelsen arbetslöshetsnämnd. Nämnden har till uppgift att vidta eller på annat sätt främja kommunala åtgärder för att förebygga arbetslöshet eller minska verkningarna av arbetslöshet. Lagens

¹ [Arbetsmarknadspolitik - SKR](#)

förarbeten ger ingen vägledning om hur långt kommunernas befogenheter sträcker sig och vad uppgifterna innebär.

Bräcke kommuns arbetsmarknadsenhet

AME samordnar och utför kommunens arbetsmarknadspolitiska insatser och stödjande åtgärder för flera grupper i kommunen, exempelvis ungdomar utan sysselsättning, långtidsarbetslösa och personer som uppbär ekonomiskt bistånd.

AME som verksamhet startades 1 juli 2014 i form av en implementering av vissa delar från det tidigare socialfondsprojektet Solaris. Under åren 2017-2018 flyttades verksamheten Integrations-service från Internationella enheten till AME. Verksamheten arbetar idag med arbetsmarknads- och integrationsfrågor och allt det arbete som utförs syftar till att stötta individer mot egen försörjning. Verksamheten finansieras till stor del av projektmedel och arbetsmarknads- och integrationsprojekt genomförs ofta i samverkan med andra kommuner i länet, Samordningsförbundet Jämtland/Härjedalen, regionen eller andra myndigheter som projektägare.

Enligt kommunstyrelsens verksamhetsplan för 2025-2027 är AME:s uppgifter att lyfta individer med behov av försörjningsstöd till självförsörjning. Arbetet görs i första hand på uppdrag av och i nära samarbete med socialtjänsten och Arbetsförmedlingen. AME ansvarar även för mottagandet av vuxna nyanlända vilket omfattar mottagande, bosättning, samhällsorientering samt samordning av integrationsinsatser. I verksamhetsplanen anges att vid nyansökningar om försörjningsstöd ska insats via AME alltid övervägas.

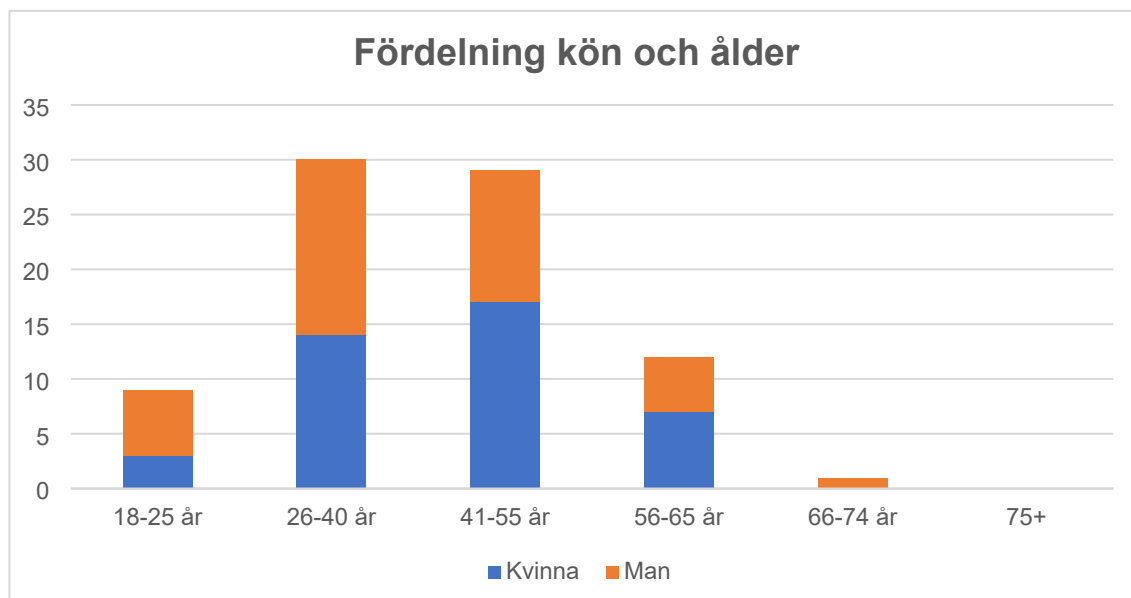
Vilka kommer till AME?

Ekonomihandläggare hos socialtjänsten träffar medborgare som ansöker om ekonomiskt bistånd. Vid nyansökningar övervägs alltid insats hos AME, och bedömningen dokumenteras i grundutredningen. I vissa fall är det inte aktuellt, exempelvis om personen uppbär sjukersättning på heltid eller om personen har ett aktivt skadligt bruk och beroende. Om personen är arbetslös och det inte finns hinder för insats hos AME gör handläggaren en utredning, fattar beslut om individuellt anpassad insats hos AME och skickar uppdrag som sedan tas emot och fördelas till arbetsmarknadskoordinator av enhetschef för AME. AME arbetar också förebyggande genom att de tar emot uppdrag för personer som är föräldralediga och sjukskrivna för att kunna göra en planering framåt.

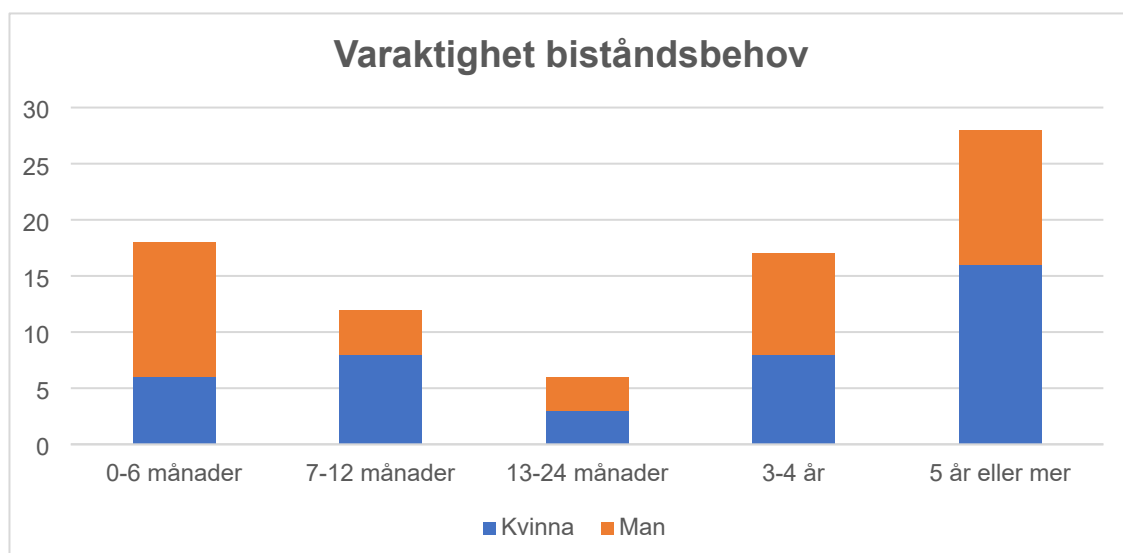
Även vuxenhandläggare kan skicka uppdrag till AME för personer med skadligt bruk och beroende, i de allra flesta fall har dessa personer även försörjningsstöd. Enligt 13 kap. 10 § socialtjänstlagen (SoL) ansvarar socialtjänsten för att erbjuda insatser till den som behöver stöd eller vård för att komma ifrån ett skadligt bruk eller beroende. Enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer avseende skadligt bruk och beroende rekommenderas att socialtjänsten inom ramen för sitt ansvar ska erbjuda arbetslivsinriktad rehabilitering i form av arbetsförberedande träningsmodeller för personer med skadligt bruk och beroende och som har svag anknytning till arbetsmarknaden. Inför att personer som vistats på behandlingshem för skadligt bruk och beroende ska slussas ut skickas uppdrag till AME för att upprätta planering inför att personen återvänder för att skapa meningsfull sysselsättning, vilket är en förebyggande insats för att inte återfalla i skadligt bruk och beroende. Vidare verkställer AME insatsen ungdomstjänst inom AME:s servicegrupp, vilket är en straffpåföljd för ungdomar mellan 15-20 år.

Under september-december 2025 har handläggare för ekonomiskt bistånd genomfört en individbaserad systematisk uppföljning där handläggarna kartlagt alla klienter som uppburit försörjningsstöd under den perioden för att få fram bild över försörjningsstödmottagarna på gruppnivå. De som omfattas av kartläggningen är 83 sökande och medsökande i hushållen. Härmed delges resultatet av den systematiska uppföljningen.

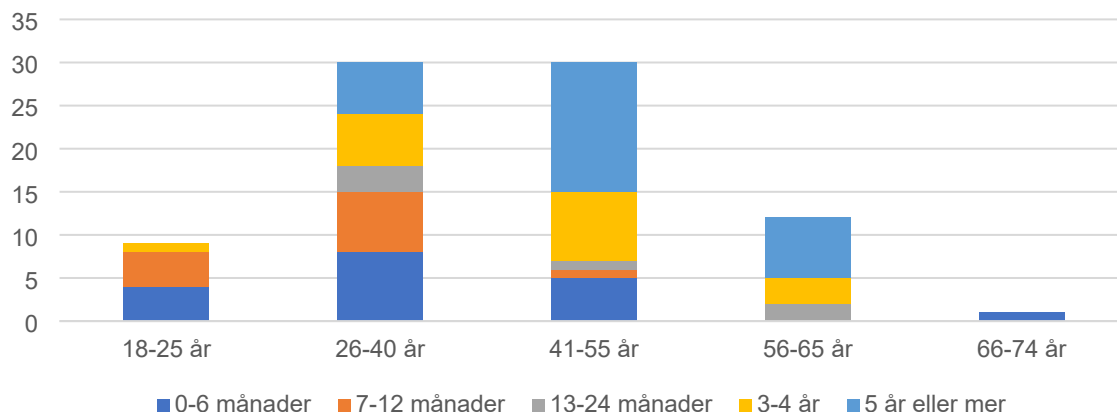
Kartläggningen visar att största andelen av personer som uppbär ekonomiskt bistånd är i åldern 26-55 år.

Fler än hälften av biståndsmottagarna har haft försörjningsstöd i mer än tre år.

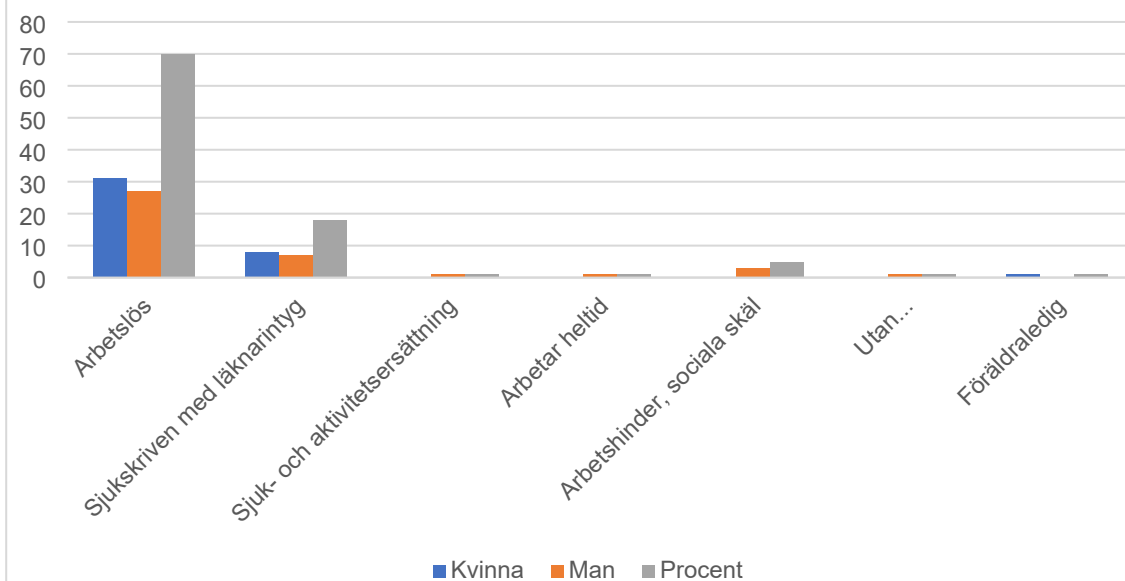

Ålder och tid med försörjningsstöd

De personer som är 41-55 år har oftare haft försörjningsstöd i mer än fem år.

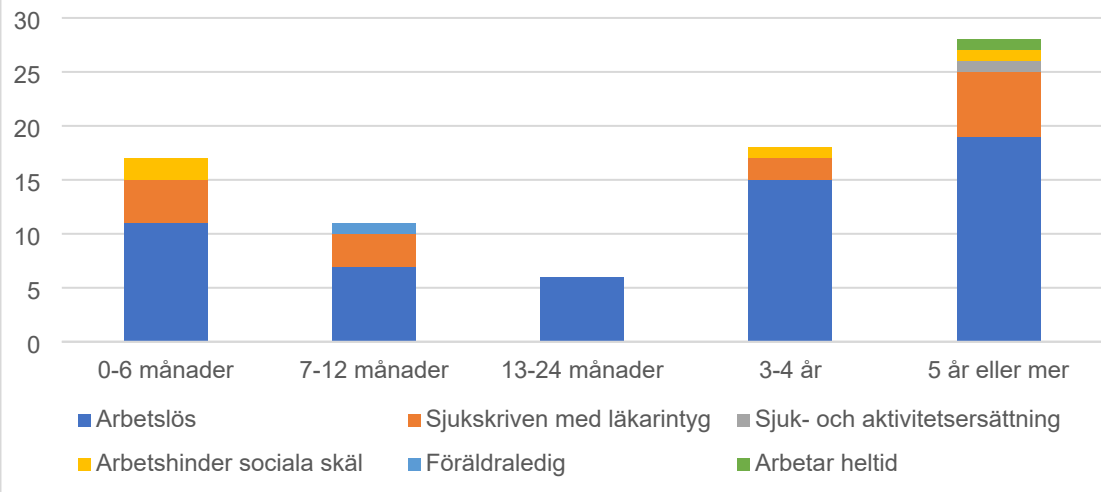
Huvudsakligt skäl, ekonomiskt bistånd

Handläggare anger varje månad huvudsakligt skäl till beviljat försörjningsstöd enligt Socialstyrelsens föreskrifter. Som framgår av kartläggningen är 70 % av biståndsmottagarna arbetslösa.

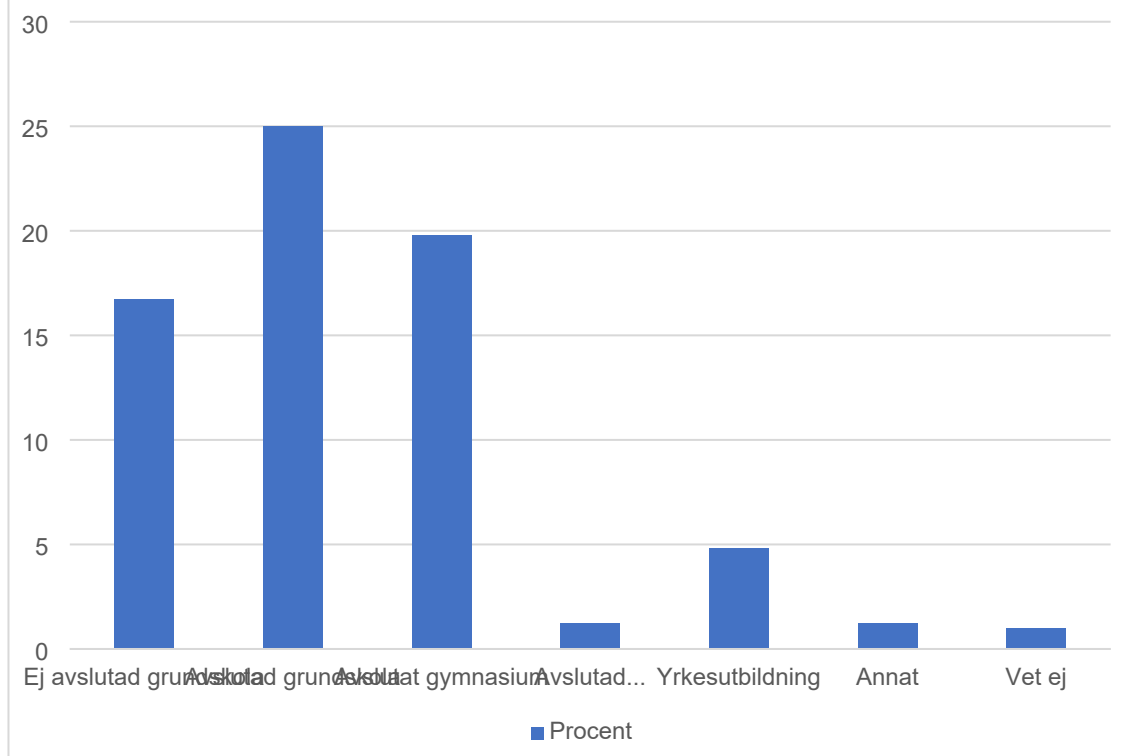

Varaktighet och huvudsakligt skäl

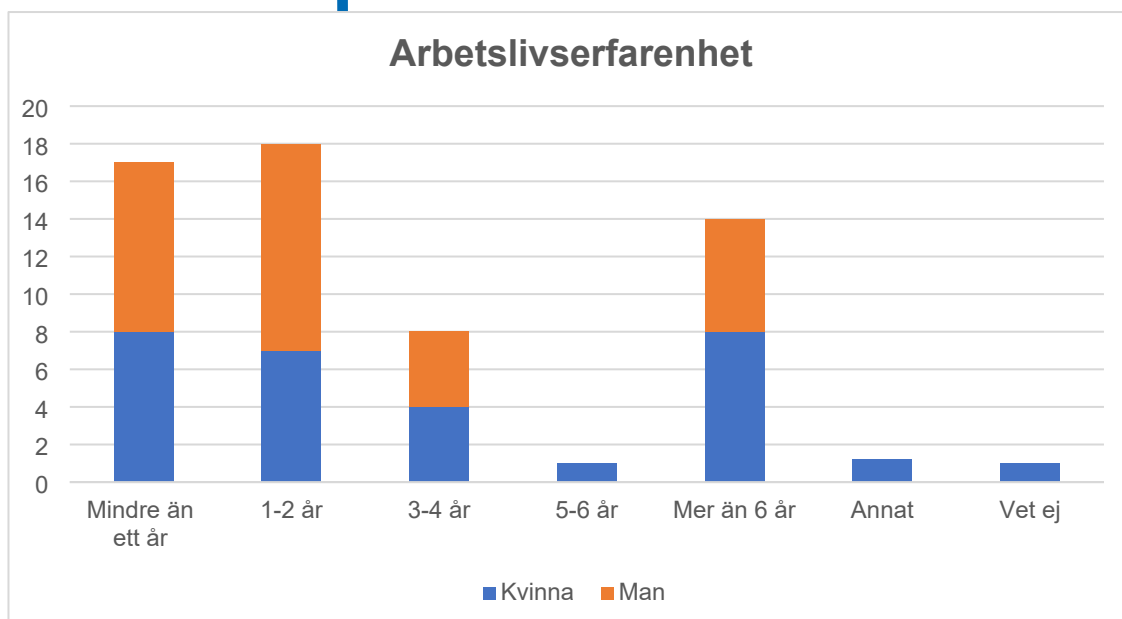

De personer som har försörjningsstöd under längst tid är de personer som är arbetslösa eller sjukskrivna med läkarintyg, men som saknar sjukpenninggrundande inkomst och därför inte får sjukpenning.

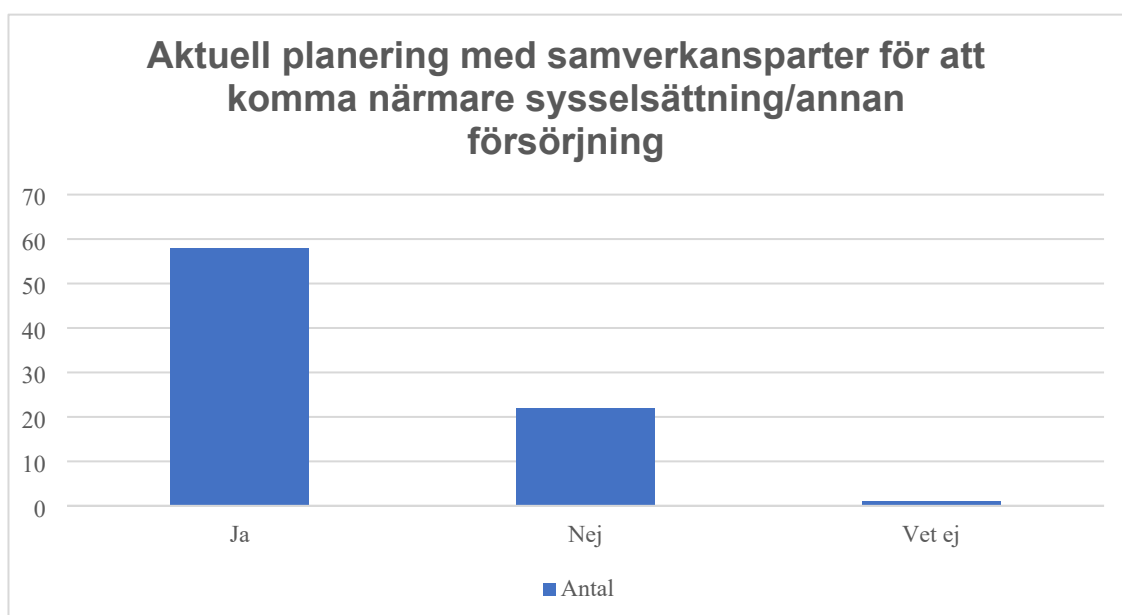
Högsta avslutade utbildning

Kartläggningen visar att över 16 % av biståndsmottagarna inte har godkända betyg från grundskolan samt 25 % har grundskola som högsta avslutade utbildning.

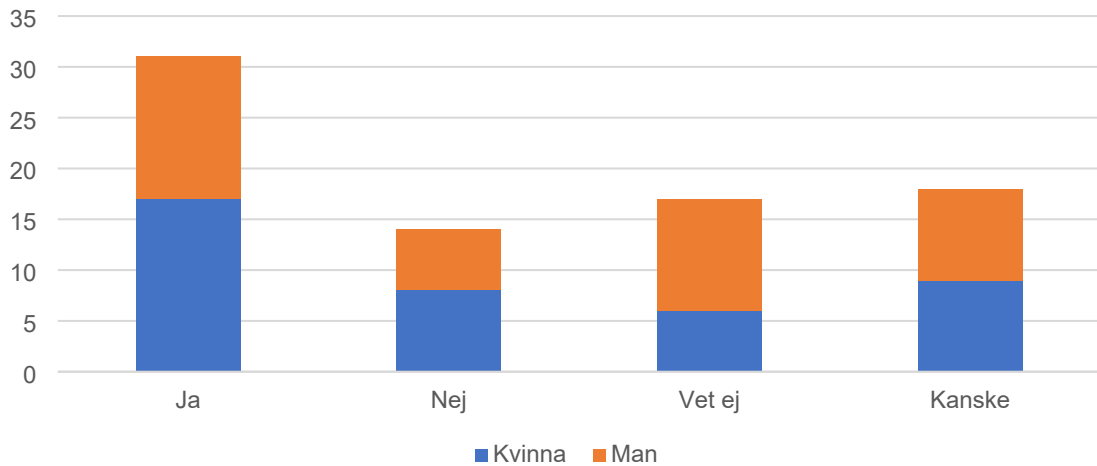
Arbetslivserfarenheten för huvuddelen av biståndsmottagarna är kortare än 4 år.

Samverkanspartner kan exempelvis vara Region Jämtland Härjedalen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

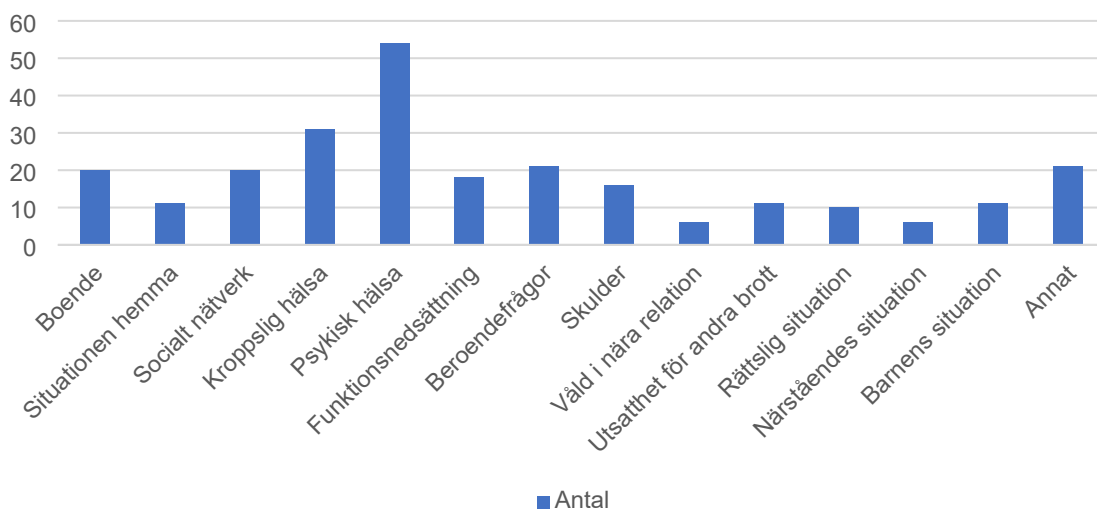

Förutsättningar att återgå till eller påbörja sysselsättning, oavsett omfattning

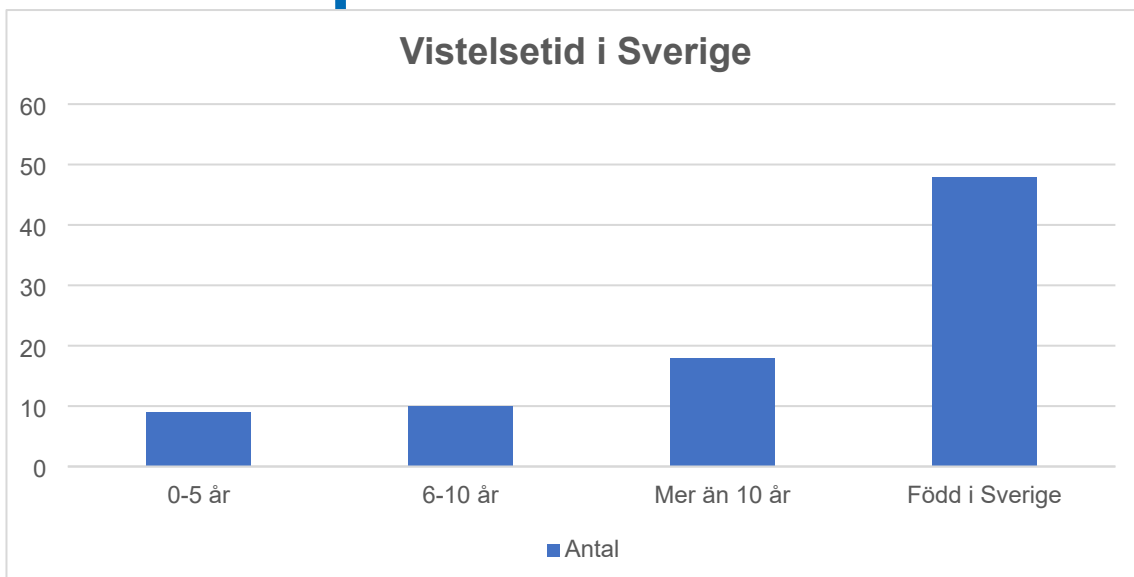

Baserat på ekonomihandläggares bedömning. I mer än 30 % av ärendena anger ekonomihandläggare att det finns förutsättningar att återgå till eller påbörja sysselsättning i någon omfattning. Kartläggningen belyser svårigheten för handläggare att göra bedömning av arbetsförmåga.

Livsområden med stödbehov, flervalsfråga

Ekonomihandläggarna har angett vilka livsområden klienterna har stödbehov i, vilket innebär att de kunnat välja flera alternativ. Psykisk hälsa är i majoritet avseende stödbehov, därefter kroppslig hälsa och beroendefrågor, vilket visar att de personer som ekonomihandläggarna möter i arbetet i många fall har omfattande behov av stöd för att komma närmare egen försörjning och sysselsättning.

Nästan 50 % av biståndsmottagarna är födda i Sverige.

Sammanfattning kartläggning av biståndsmottagare

Den individbaserade systematiska uppföljningen som gjordes under hösten 2025 visar att biståndsmottagarna på gruppnivå har omfattande behov av stöd för att komma närmare egen försörjning, där många saknar grundskole- och gymnasieutbildning, flertalet har kort arbetslivserfarenhet oavsett ålder och där över 70 % får försörjningsstöd på grund av arbetslöshet. Kartläggningen visar att det finns behov av ett mångfacetterat stöd för att komma närmare egen försörjning, utifrån att många biståndsmottagare har flera livsområden med stödbehov. Komplexiteten i att hitta rätt insats och aktivitet i dessa ärenden kräver kompetent personal.

Arbetsmarknadsenhetens uppdrag

Individuell handledning

Arbetsmarknadsenhetens viktigaste uppgift är att lyfta individer med behov av försörjningsstöd till att bli självförsörjande. Detta arbete görs på uppdrag av och i nära samarbete med socialtjänst och Arbetsförmedlingen, men utifrån behov även med andra aktörer. Arbetsmarknadskoordinatoren ansvarar för att tillsammans med individen göra en kartläggning över mål, styrkor och utvecklingsområden. Därefter upprättas en genomförandeplan för hur insatsen ska utföras och vilka mål individen, socialtjänsten och AME har. Arbetsmarknadskoordinatorernas uppgift är att utifrån individuella behov ge varje individ rätt stöd i rätt tid. Vissa personer behöver regelrätt matchning mot arbetsgivare och stöttning i den processen medan andra först och främst behöver bli trygga i att finnas i ett socialt sammanhang innan de kan ta nästa steg. Andra behov kan vara att lära sig hur det svenska samhället är uppbyggt eller att bli bättre på att tala och läsa svenska språket.

Samverkansteam arbetslivsinriktad rehabilitering (STAR)

STAR (Samverkansteam arbetslivsinriktad rehabilitering) startade som ett projekt i oktober 2019 och Samordningsförbundet har sedan dess finansierat en samordnare 50 % anställd vid AME. STAR handlar om förstärkt myndighetssamverkan med det övergripande målet om att insatsen ska leda till ett mer effektivt samverkansarbete mellan kommun, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Jämtland Härjedalen i syfte att effektivisera den arbetslivsinriktade rehabiliteringen och underlätta individens väg till studier, arbete och egen försörjning. Målgruppen är personer 16-65 år i behov av samordnat stöd från myndigheterna.

I samverkansteamet deltar arbetsförmedlare vid Arbetsförmedlingen, handläggare vid Försäkringskassan, rehabkoordinator i primärvården (hälsocentral), rehabkoordinator vid psykiatri, handläggare vid Individ- och familjeomsorgen/försörjningsstöd, arbetsmarknads-koordinator vid AME samt samordnare. Samordnaren är en gemensam resurs för hela teamet. Idag genomförs STAR i alla länets åtta kommuner och från och med den 1 juli 2026 införs en ny länsgemensam finansieringsmodell för långsiktig finansiering. För arbetsmarknadsenhetens del kommer det att innebära finansiering av samordnare 10 % samt individkoordinator 40 %.

Under år 2025 var totalt 42 personer aktuella i STAR.

Kommunalt aktivitetsansvar KAA (lagstadgad verksamhet)

Kommunen är enligt 29 kap. 9 § skollagen skyldig att fånga upp och erbjuda stöd till ungdomar mellan 16 och 20 år som avbryter sina studier, inte har blivit antagna till eller inte har påbörjat ett nationellt gymnasieprogram. Arbetet sker i nära samarbete med studie- och yrkesvägledare vid Jämtlands gymnasieskola. Kommunen ska erbjuda ungdomarna som omfattas av aktivitetsansvaret lämpliga individuella åtgärder som i första hand syftar till att motivera ungdomarna att påbörja eller återuppta en utbildning. Kommunen har ett uppföljningsansvar till dess ungdomen fyller 20 år om denne inte studerar. För ungdomar som är i behov av ett uppehåll i sina studier kan AME erbjuda en kort tid med praktik i servicegruppen, som då kombineras med motiverande samtal. Under år 2025 var det sex ungdomar aktuella i KAA som hade utökat stöd via AME.

Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)

UVAS omfattar ungdomar 20-29 år som inte arbetar eller studerar. För en del unga är det en kortvarig situation medan andra riskerar att hamna i ett långvarigt utanförskap. Samordningsförbundet genomförde under hösten 2025 "UVAS-dagen", en workshop² där representanter från skola, myndigheter, region, kommuner, näringsliv och civilsamhälle samlades för dialoger kring

² Workshop: Vilket blir vårt nästa steg? Samordningsförbundet Jämtlands län, Vocean

Bräcke kommun

utmaningar och möjligheter i arbetet med målgruppen. En sammanfattning av dagen visar på behov av stärkt samverkan, tidiga och samordnade insatser samt mer individanpassade vägar till arbete och studier. Ett tydligt mönster är att insatser ofta sätts in för sent och att det saknas en långsiktig planering samt individuellt anpassat stöd. Ungdomar faller ofta mellan olika organisationer och fångas inte upp i tid, särskilt vid övergångar mellan skola och arbete i 18-20-årsåldern. Att unga själva behöver navigera mellan många kontakter och aktörer beskrivs som påfrestande och det efterfrågas därför koordinators eller tydliga kontaktpersoner.

I Bräcke kommun är ungdomar prioriterade av AME, socialtjänst och Arbetsförmedlingen, de kommer alltid i första hand. En arbetsmarknadskoordinator vid AME ansvarar för arbetet med KAA och UVAS. Att få vetskap om ungdomar som omfattas av KAA är enklare eftersom skolan signalerar till AME om dessa ungdomar. Vad gäller UVAS så är det inte alltid att AME har kännedom om dessa ungdomar, till exempel de som bor hemma och blir försörjda av sina föräldrar och samtidigt inte har någon myndighetskontakt. AME planerar just nu kring hur arbetet med UVAS kan utvecklas ur ett förebyggande perspektiv. Som exempel kommer tider för drop-in att utökas, tider som då riktar sig till unga 20-29 år samt föräldrar, vilket också kommer att marknadsföras.

Feriepraktik

AME tog över arbetet med feriepraktik år 2022, ansvaret låg tidigare hos skolan. När AME tog över feriepraktiken gavs förslag om att ändra åldern till att även inkludera åk 8, detta utifrån att man då har getts möjlighet att prova på ett arbete inför sitt gymnasieval, vilket i förlängningen också är en viktig del ur ett kompetensförsörjningsperspektiv.

Feriepraktik erbjuds idag ungdomar i årskurs 8-9 i grundskolan och årskurs 1 i gymnasiet. Praktiken erbjuds under tre perioder, tre veckor/period, fem timmar/dag, max 75 timmar och praktikersättning utgår med 70 kr/timme inklusive semesterersättning. Feriepraktik erbjuds årligen vid interna arbetsplatser och inom föreningar. Två arbetsmarknadskoordinatorer vid AME ansvarar tillsammans för samordning av feriepraktik.

Budget för feriepraktiken är 540 000 kr. Statistik från 2025 visar att 75 arbetsplatser erbjöd feriepraktik och att 85 ungdomar deltog.

Arbets träningsarena "inne"

Arbetsmarknadsenheten arbetar idag med en målgrupp där det för vissa individer tar lång tid att komma framåt, där allt behöver göras i små steg. Det kan handla om att individen till en början behöver stöd i dagliga rutiner och där ett första steg kan vara att komma på bokade besök med sin handledare vid AME. Målet är att individen via motiverande samtal och regelbundna träffar senare ska kunna ta ett "nästa steg" i rätt riktning.

I verksamhetens lokaler finns en arbets träningsarena för arbets träningar, arbetsförmågebedömningar, stöd i matchning mot arbetsgivare, stöd i att söka arbete eller studier samt övriga arbetsförberedande insatser.

Arbets träningsarena "ute" / Servicegruppen

Bräcke kommun

I ett senare skede kan individen få en tidsbegränsad subventionerad anställning vid kommunens servicegrupp i syfte att stärka sina möjligheter till ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Tillsammans med arbetshandledare utför de då uppdrag såsom tvätt av bilar, bilbesiktningar, flytt av möbler, viss lokalvård, skötsel av kolonilotter samt enklare snickerier och målning. Det finns även möjlighet till vissa aktiviteter inne, såsom enklare administration, skanning, körkortsstudier vid behov, att skriva CV samt att söka jobb. Detta görs parallellt med individuell handledning. De subventionerade anställningarna ersätter inte ordinarie personal.

Servicegruppen utgör även resursgrupp vid extraordinära eller större samhällsstörningar då krisledningsgruppen behöver intern eller extern hjälp. Resursgruppen ska då bistå med att stödja krisledningsgruppen eller specifik verksamhet. Vilka som ingår i resursgruppen är beroende av vilka behov som uppstår och vad krisledningsgruppen eller specifik verksamhet kan behöva för resurser. Enhetschef vid AME ansvarar för resursgruppen och för vilka som ska vara en del av gruppen utifrån det behov som identifierats. Det kan alltså även handla om resurser från andra verksamheter.

Returis

AME ansvarar för Returis som är kommunens interna annonsmarknad för möbler och inredning. Syftet är att låta kommunens egna möbler cirkulera internt, det kan till exempel handla om ett skrivbord som inte används men som kan behövas av någon annan. Arbetet med Returis sköts till stor del av anställda i servicegruppen. Möbelåtervinning är ett steg i ledet att hjälpa kommunens verksamheter att göra hållbara val när det gäller konsumtion, återvinning och återbruk. Via den interna gratismarknaden minskas onödiga nyinköp av möbler vilket sparar pengar, resurser och koldioxidutsläpp.

Lönebidragsanställningar/anpassade anställningar

En anpassad anställning vid AME innebär att personen i stället för försörjningsstöd får lön för sitt arbete. Anställningen sker via avtal BEA (Bestämmelser för arbetstagare i arbetsmarknadspolitiska insatser) och syftar till att stärka individens möjligheter att få en reguljär anställning som efterfrågas på arbetsmarknaden. Avtalet reglerar anställningsvillkor, inklusive lönesättning, för arbetstagare som anställs för arbete som inte är budgeterat inom ordinarie verksamhet. Under anställningstiden har individen regelbunden coaching av arbetshandledare som stöttar personen framåt.

De anpassade anställningarna är tidsbegränsade, oftast ett år, men kan vid behov förlängas. Vid AME är det idag vanligast med lönebidrag för utveckling i anställning som innebär ett ekonomiskt stöd till arbetsgivaren vid anställning av en person med någon form av funktionsnedsättning. Nivån på lönebidraget påverkas av lönekostnaden och arbetsförmåga hos personen. Arbetsförmedlingen gör en bedömning av personens arbetsförmåga och arbetsgivaren får sedan ett bidrag för den del av lönekostnaden som inte är högre än bruttolön på 20 000 kr/månad vid heltid. Utöver det finns också möjlighet till ett utvecklingsbidrag (upp till 5 000 kr/månad) för utvecklingsinsatser och som bedöms individuellt. Lägsta lön via avtal BEA 2026 är 23 638 kr/mån. En anställning med lönebidrag räknas enligt arbetslöshetsförsäkringen som ett förvärvsarbete och är därför A-kassegrundande.

Under året 2025 hade totalt åtta personer anpassade anställningar vid AME (sju lönebidragsanställningar, ett introduktionsjobb).

Ungdomstjänst (lagstadgad verksamhet)

Kommunen ansvarar för att verkställa vissa särskilda ungdomspåföljder när en ungdom har dömts för ett brott, exempelvis ungdomstjänst. Ungdomar mellan 15 och 20 år kan dömas till ungdomstjänst, vilket innebär att den dömd ska arbeta utan lön på sin fritid, utföra ett visst antal samhällsnyttiga timmar och delta i samtal eller program hos socialtjänsten parallellt. Antalet timmar ska vara minst 20 och som mest 150 timmar, och tiden ska fullgöras inom sex månader. Ungdomstjänst ska verkställas så snart det kan ske, men senast två månader efter det att domen vunnit laga kraft, om det inte finns särskilda skäl som talar emot det.

Sedan ett antal år tillbaka finns möjlighet för ungdomar att avtjäna sitt straff inom AME:s verksamhet. Socialtjänsten ansvarar för att utse en handledare för ungdomen, efter det att en sammanvägd bedömning av lämplighet gjorts. Innehållet i ungdomstjänsten ska bestämmas i en arbetsplan för att ungdomstjänsten ska vara strukturerad och anpassad till ungdomens individuella förhållanden. I genomsnitt handlar det om 1-2 ungdomstjänster per år.

Mottagande och bosättning (lagstadgad verksamhet)

AME har sedan 2017 ansvar för det kommunala flyktingmottagandet. Enligt 5 § Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen) är kommunen skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Utöver bosättningslagen finns ytterligare lagstiftning som styr mottagandet: socialtjänstlagen, lagen om mottagande av asylsökande (LMA) samt barnkonventionen.

Fördelningen av anvisningar görs med hänsyn till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Länsstyrelsen har i uppdrag att fatta beslut om anvisning enligt 5 § bosättningslagen, och fördelningen baseras på ett länstal framtaget av Migrationsverket, och som årligen fastställs av regeringen. Länsstyrelsen beslutar utifrån länstalet ett kommunalt. Kommunerna ges möjlighet att påverka kommunaltalen genom omfördelning i länets kommuner.

Mottagandet innebär att ge särskilda stödinsatser till de personer som flyttat till en kommun under de första åren i Sverige. De nyanlända personer som omfattas av mottagandet är flyktingar, skyddsbehövande och personer med tillstånd på grund av synnerliga eller särskilt ömmande omständigheter samt deras anhöriga. Både nyanlända som anvisats kommunen i enlighet med bosättningslagen och nyanlända som bosatt sig i kommunen på egen hand omfattas av mottagandet.

För nyanlända personer som tas emot i en kommun får kommunerna en särskild schablonersättning för initiala kostnader för ekonomiskt bistånd, tomhyra samt vissa initiala kostnader för mottagande av kvotflyktingar. Ersättningen bestäms utifrån prisbasbeloppet och kan därför ändras från ett år till ett annat. En kommun som tar emot nyanlända som anvisats för bosättning får för 2026:

- 10 330 kr för barn och ungdomar under 20 år
- 20 661 kr för vuxna som fyllt 20 år men inte 67 år

- 12 917 kr för personer som är 67 år eller äldre

Kommunen får också en schablonersättning för etableringsinsatser och introduktion för nyanlända som ska täcka mottagande och praktisk hjälp vid bosättning, särskilda merkostnader i skola och barnomsorg, utbildning i svenska för invandrare (SFI), samhällsorientering (SO), tolkkostnader samt andra kommunala insatser för att underlätta etablering i samhället. Schablonbeloppet är för 2026:

- 165 000 kr för en person som inte fyllt 67 år
- 92 600 kr för en person som är 67 eller äldre

Ersättningen betalas ut med delbelopp under en tvåårsperiod och första delbetalningen sker månaden efter mottagningsdatum.

Uppdraget enligt bosättningslagen innefattar mottagande, bosättning, samhällsorientering samt samordning av integrationsinsatser. Arbetet med mottagande av flyktingar har varit omfattande sedan 2015, men har mattats av med tiden. Under 2025 var kommunalet fyra personer och under 2026 är kommunalet tre personer, men dessa tre personer har omfördelats till Bergs kommun.

Arbetet med mottagande och bosättning

När en kvotflykting får tillstånd att komma till Sverige har personen redan uppehållstillstånd och anvisas av Migrationsverket, med stöd av bosättningslagen, till en kommun som ska ansvara för mottagandet. Kommunens ansvar och uppgifter för nyanlända som kommer på anvisning består enligt Länsstyrelsen³ av följande:

- Boende inom två månader
- Vid behov praktisk hjälp i samband med bosättning
- Förskola och skola
- Utbildning i SFI
- Vuxenutbildning
- Samhällsorientering
- Vid behov kompletterande försörjningsstöd och andra insatser efter ansökan

Från anvisning har kommunen två månader på sig att iordningställa boende. Boendet ska vara möblerat när personen eller familjen ankommer. Arbetsmarknadskoordinator ordnar innan ankomst att beställning av läkarundersökning som skickas till Asylhälsan, samt köper mat för första dygnet. Arbetsmarknadskoordinatorer hämtar familjen på Åre Östersund flygplats, familjen får ett tillfälligt bankomatkort som utbetalning av ekonomiskt bistånd görs till i väntan på bankkonto. Inom fjorton dagar ska arbetsmarknadskoordinator åka till Skatteverket med familjen för att ansöka om personnummer, och det kan ta 1-3 månader innan personerna får personnummer. Arbetsmarknadskoordinator behöver visa var butiker, hälsocentral, skola, förskola, apotek och så vidare finns. Arbetsmarknadskoordinator deltar i möten med ekonomi-handläggare hos socialtjänsten då familjen kommer vara i behov av försörjningsstöd första tiden. Arbetsmarknadskoordinator hjälper familjen att skriva in barnen på förskola och skola, samt skickar ansökan till SFI. När de fått personnummer behöver personen ansöka om ID-kort på

³ [Mottagande och etablering av nyanlända | Länsstyrelsen Jämtland](#)

Bräcke kommun

Skatteverket, och arbetsmarknadskoordinator följer med för att ansöka och sedan för att hämta ut ID-kortet. Vidare behöver familjen hjälp med att ordna bankkonto och bankkort. Efter att de fått personnummer kan de också ansöka om olika former av bidrag, så som bostadsbidrag, etableringsersättning och kan då även få barnbidrag. Parallellt med allt detta skolas eventuella barn in på förskola och skola, och därefter påbörjar de vuxna SFI-studierna.

Arbetsmarknadskoordinatorerna är ett stöd under lång tid efter det initiala mottagandet. De som tas emot som flyktingar kan ha levt många år i flyktingläger, i vissa fall är barnen födda i flyktingläger. Dessa personer behöver stöd i att etablera sig i det svenska samhället, till exempel kring hur en dator fungerar, hur man betalar räkningar, hur man anmäler sig hos Arbetsförmedlingen, hur man lämnar in inkomstuppgifter till förskola vilket sker parallellt med att de ska lära sig det svenska språket. De som kommer till kommunen har olika stödbehov, till exempel på grund av fysiska sjukdomar, psykisk ohälsa eller upplevelser av krig. Om personerna inte får ett bra mottagande i kommunen riskerar de att hamna i social utsatthet.

Bosättning enligt Massflyktsdirektivet

EU beslutade 4 mars 2022 att aktivera massflyktsdirektivet, vilket innebär att ukrainska medborgare eller de som har skyddsstatus i Ukraina och har lämnat landet kan få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige. En person som har sökt eller beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet har rätt att få hjälp med kost och logi, rätt att arbeta, rätt att söka grundläggande vård, rätt till skolgång för barn och visst ekonomiskt bistånd i Sverige.

Massflyktsdirektivet gäller till och med 4 mars 2027, och de uppehållstillstånd som utfärdats gäller till och med samma datum. Utifrån att framtiden är oviss vad gäller Rysslands invasion av Ukraina går det inte att förutspå hur det kommer att påverka kommunen efter 4 mars 2027. Migrationsverket har dock informerat om att ifall säkerhetsläget i Ukraina förbättras så pass mycket att EU beslutar att massflyktsdirektivet ska upphöra före 4 mars 2027, kommer Migrationsverket att återkalla personens tillstånd. Fördelningstalet 2026 för Bräcke kommun är nio personer, varav sex personer redan är bosatta i kommunen och kommer att kunna ansöka om folkbokföring under året.

Från att personen fått ett samordningsnummer från Migrationsverket tar det ett år innan personen blir folkbokförd i kommunen, och det är först då personen kan ansöka om ekonomiskt bistånd eller andra former av stöd hos socialtjänsten. Innan dess får de dag ersättning från Migrationsverket, medan AME ordnar boende. Under första året läser de SFI och barnen går i skola. Från och med 2026 kan de som bosatts enligt massflyktsdirektivet läsa svenska grund eller annan utbildning och få studiebidrag och studielån från CSN.

Kommunen får schablonersättning på 10 000 kr per fördelningstal för att iordningställa boendet och ersättningen betalas ut i början av året. När personen flyttar in i boendet ges en ersättning på 15 000 kr som ska täcka särskilda kostnader. Därefter utbetalas en dygnsschablon på 150 kr för barn under 18 år och 300 kr för vuxna över 18 år.

Samhällsorientering (lagstadgad verksamhet)

Kommunen är enligt Lag (2013:156) om samhällsorientering (SO) för vissa nyanlända invandrare skyldig att erbjuda samhällsorientering till nyanlända som är folkbokförda och har beviljats uppehållstillstånd. Samhällsorienteringen är sammanlagt 100 timmar och handlar om mänskliga rättigheter, demokrati, rättigheter och skyldigheter, hur det svenska samhället är organiserat samt om praktiskt vardagsliv.

Bräcke kommun

Tidigare hade integrationshandläggare vid AME ansvaret för SO efter utbildning till samhälls- och hälsokommunikatör via Länsstyrelsen. Efter att den tjänsten senare drogs in, samtidigt som antalet anvisningar till kommunen minskade togs beslut om att köpa tjänsten via Viadidakt, Katrineholms kommun. SO genomförs digitalt och deltagaren har möjlighet att låna dator hos AME, där också personalen vid behov kan stötta personen med det digitala.

Kostnaden för SO per deltagare är 7 000 kr exklusive moms. Kommunens skyldighet att erbjuda samhällsorientering upphör tre år efter det att den nyanlände första gången folkbokfördes i en kommun.

Under året 2025 studerade sammanlagt 2 personer SO via Viadidakt.

Råd och stöd

Råd och stöd riktar sig till personer som behöver stöd kring blanketter och ansökningar, myndighetskontakter, att boka tider eller digitalt stöd. Tidigare riktades råd och stöd enbart till nyanlända, men idag är verksamheten öppen för samtliga medborgare. Råd och stöd är öppet tisdagar kl. 13-15 och bemannas av arbetsmarknadscoordinatorer. Vid behov bokar arbetsmarknadscoordinatorerna in ett uppföljningsmöte på annan tid.

Det är viktigt att AME arbetar förebyggande med individer som personalen vet behöver stöd i att till exempel aktivitetsrapportera till Arbetsförmedlingen. Rapporteringen måste göras i rätt tid och med rätt information, det kan annars innebära stora konsekvenser för individen. Arbetsförmedlingen kan till exempel besluta om att sänka aktivitetsstödet eller avslå det helt. Det kan också leda till att individen fräntas rätten till Arbetsförmedlingens insatser eller att det påverkar individens SGI. I sin tur blir då individen i behov av försörjningsstöd.

Behovet av råd och stöd ökar i och med centraliseringen av myndigheter samt att ansökningar om olika ersättningar, söka jobb och mycket annat idag är digitaliserat. Detta samtidigt som det finns grupper i samhället som är i stort behov av stöd för att hantera den digitala världen. Råd och stöd har i genomsnitt tio besök per vecka.

Projekt

Bräcke kommuns landsbygdsprojekt

Sedan 2018 bedriver Bräcke kommun ett landsbygdsprojekt med finansiering via Tillväxtverket. Finansiering ges till de 30 kommuner i Sverige som har störst socioekonomiska utmaningar med hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå, lågt valdeltagande och låg sysselsättningsnivå. Syftet med aktiviteterna i projektet är att stärka ekonomisk och social utveckling via tidiga insatser till både unga och vuxna med målet om att öka sysselsättning samt matcha långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna och språksvaga in på arbetsmarknaden. För kommunen som arbetsgivare är målet att öka den framtida kompetensförsörjningen i kommunen. Under åren 2025-2027 är målgruppen långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna unga och vuxna, ungdomar aktuella i KAA samt medborgare med beslut om daglig verksamhet.

Aktiviteter som genomförs:

- Individuell handledning ungdomar mot studier/egen försörjning
- Förstärkt samverkan AME, socialtjänst och boendestöd kring personer aktuella för försörjningsstöd

Bräcke kommun

- Förstärkt myndighetssamverkan för samordnad rehabilitering (STAR)
- Utveckling av aktiviteter i AME:s arbetsträningsarena
- Utveckling av aktiviteter för medborgare vid daglig verksamhet
- Utveckling av samarbetet med civilsamhället

Tillväxtverket finansierar Bräcke kommuns landsbygdsprojekt till och med december 2027.

Projekt LUNA (Lärande, Utveckling och Nätverk i Arbete)

LUNA är ett projekt finansierat av Europeiska socialfonden (ESF) och genomförs under åren 2025-2027 med Krokoms kommun som projektägare. Bräcke kommun deltar tillsammans med länets övriga sju kommuner samt Region Jämtland Härjedalen. Syftet är att skapa en länsgemensam modell för kompetensutveckling kring arbetslivsinriktad rehabilitering. Målen är utveckling av evidensbaserade metoder och arbetssätt, stärkt målgruppskunskap samt stärkt samverkansarbete och erfarenhetsutbyte. Målgruppen är medarbetare och chefer i länets kommuner och Region Jämtland Härjedalen.

Hälsopepp och kvinnors väg till innanförskap

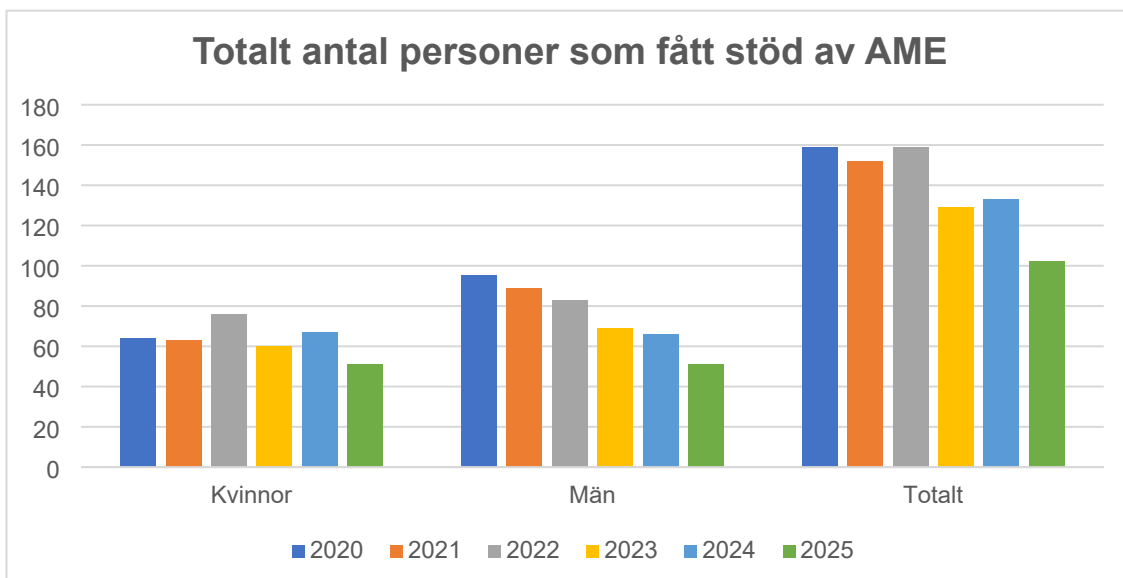
Hälsopepp och kvinnors väg till innanförskap är ett projekt finansierat av Länsstyrelsen. Bräcke kommun är projektägare och har sedan 2021 samverkat med föreningen Hej Främling! kring hälsofrämjande aktiviteter riktade till medborgare. En lokal projektledare om 60 %, anställd av Hej Främling! ansvarar för planering och genomförande av aktiviteter. Syftet är att via inkluderande och lättillgängliga aktiviteter underlätta etablering i samhället, främja socialt stöd samt skapa nätverk i samverkan med civilsamhället. Ett annat syfte är att via hälsofrämjande aktiviteter stärka kvinnors fysiska och mentala hälsa. Under den nu beviljade projektiden 2025-2026 är den primära målgruppen utrikesfödda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden, den sekundära målgruppen är kvinnornas familjer, framför allt barnen.

I projektet genomförs hälso- och fritidsaktiviteter i samarbete med civilsamhället, exempelvis Bräcke Sportklubb, Sportfiskarna, ABF och NBV. Samarbete sker också med regionens hälsoinspiratörer och SFI.

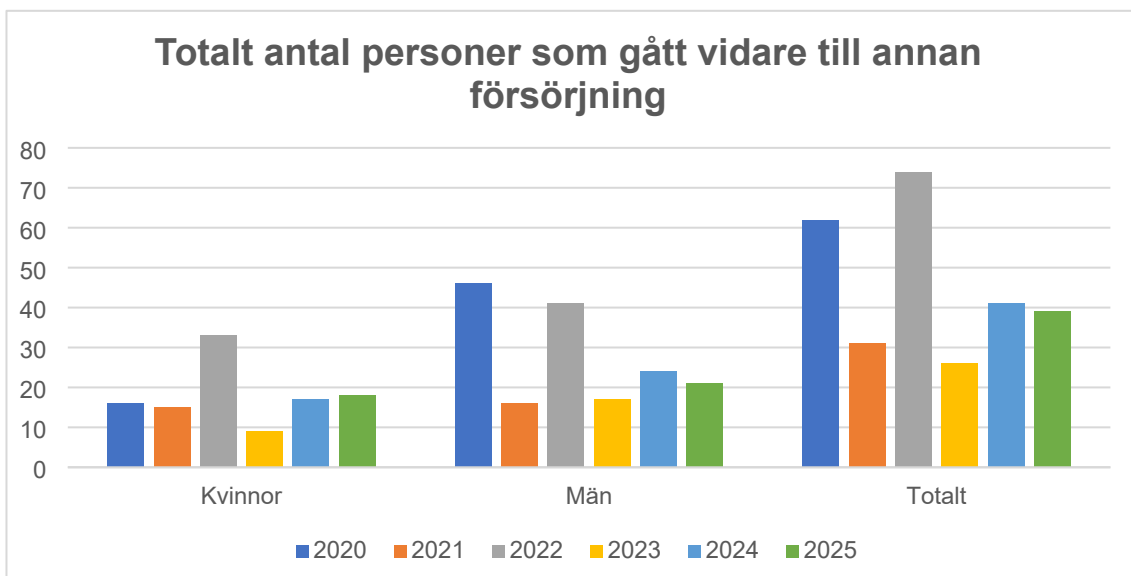

Resultat för AME:s verksamhet

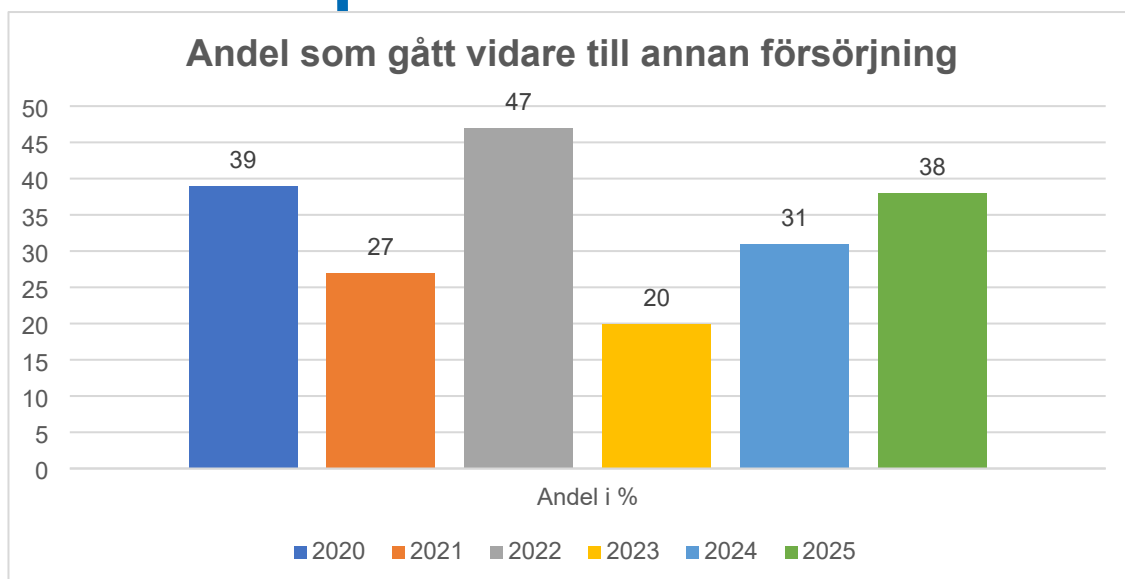
Härmed visas en sammanställning av resultat för AME:s verksamhet enligt de årssammanställningar som enhetschef vid AME gör årligen.

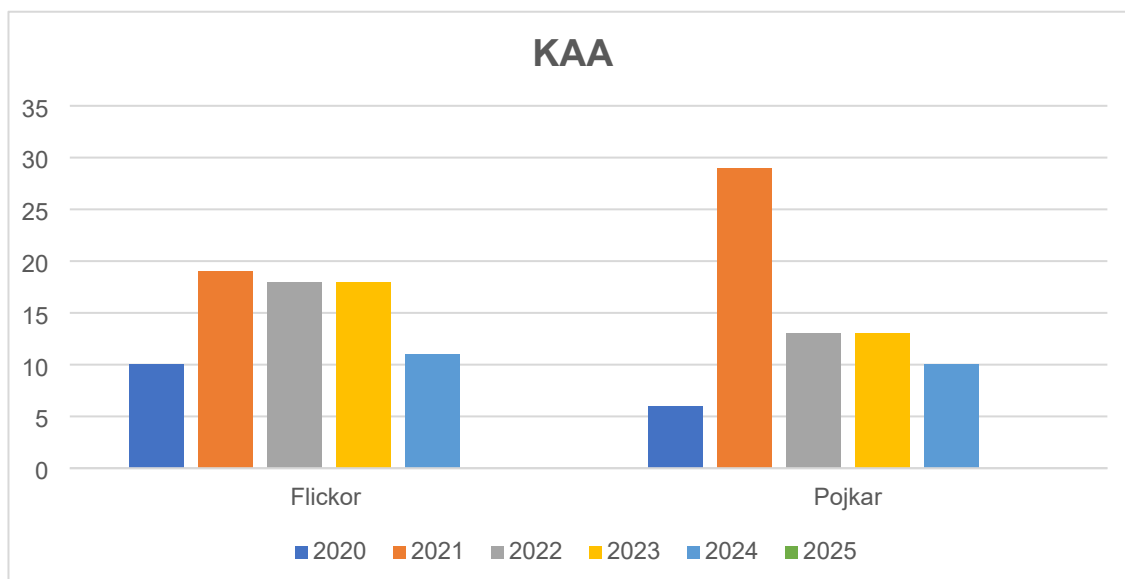
I och med att AME får huvuddelen av sina uppdrag från ekonomihandläggare vid Individ- och familjeomsorgen kan det minskade antalet som fått stöd av AME förstås genom att antalet personer med försörjningsstöd minskat från 236 personer år 2020 till 163 personer år 2024 (antal för 2025 redovisas i april 2026).

Åren 2016-2022 fanns extratjänster där arbetsgivarna kompenserades fullt ut vilket ledde till att många deltagare hos AME gick vidare till egen försörjning under två år, i vissa fall kunde tjänsten förlängas till tre år under pandemin.

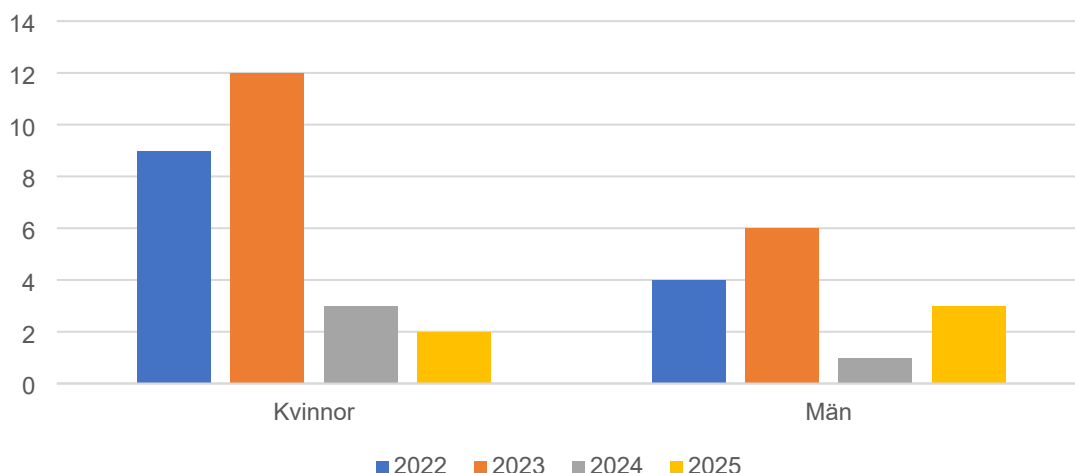
Kommunens verksamhetsplan anger mål om att minst 20 % av de som fått stöd via AME ska ha gått vidare till egen försörjning.

Ökningen 2021 hänvisas till Covid-19 och att många skolungdomar hade svårt att klara distansstudier, och under denna tid var fler aktuella hos KAA.

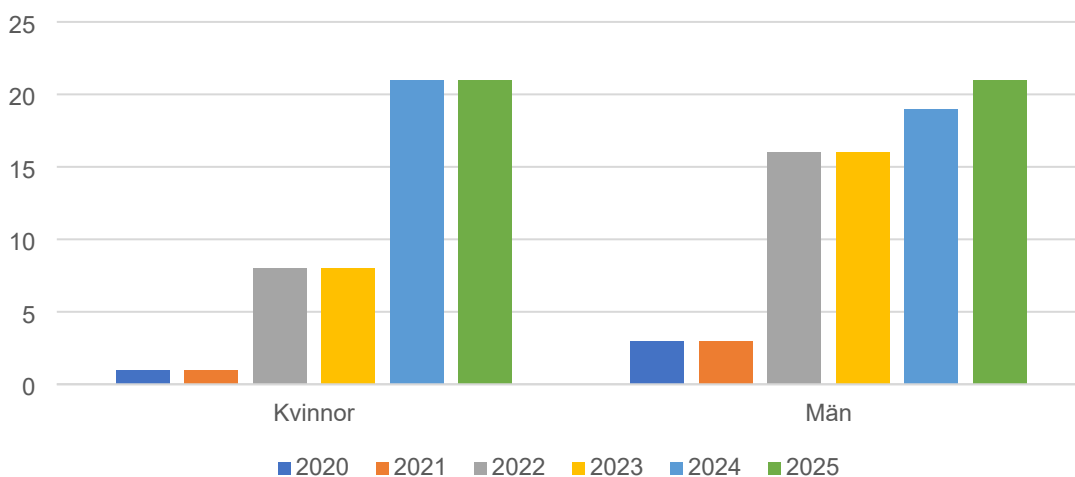
Massflyktsdirektivet / Ukraina

Bosättning/kvot

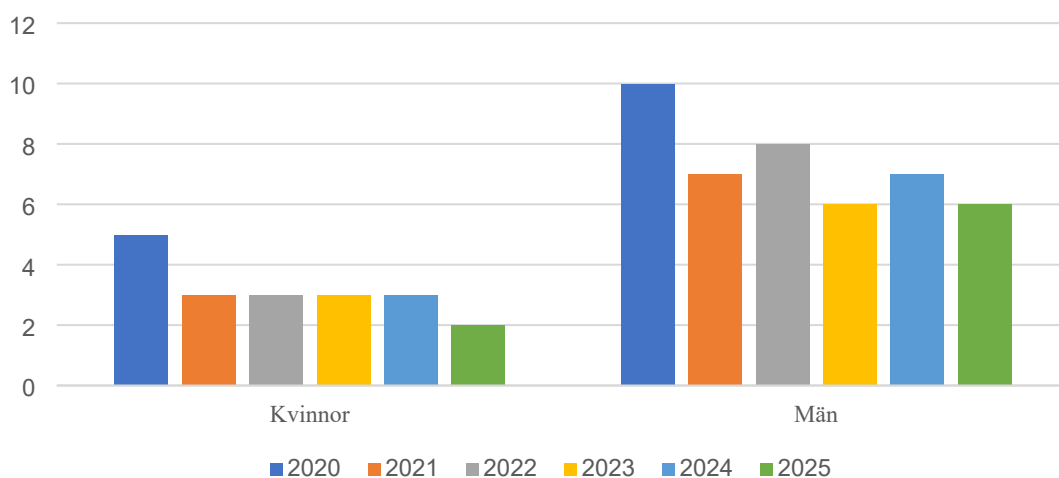
	2022	2023	2024	2025	
Kvinnor	0	4	0	3	3
Män	0	3	0	1	1

STAR

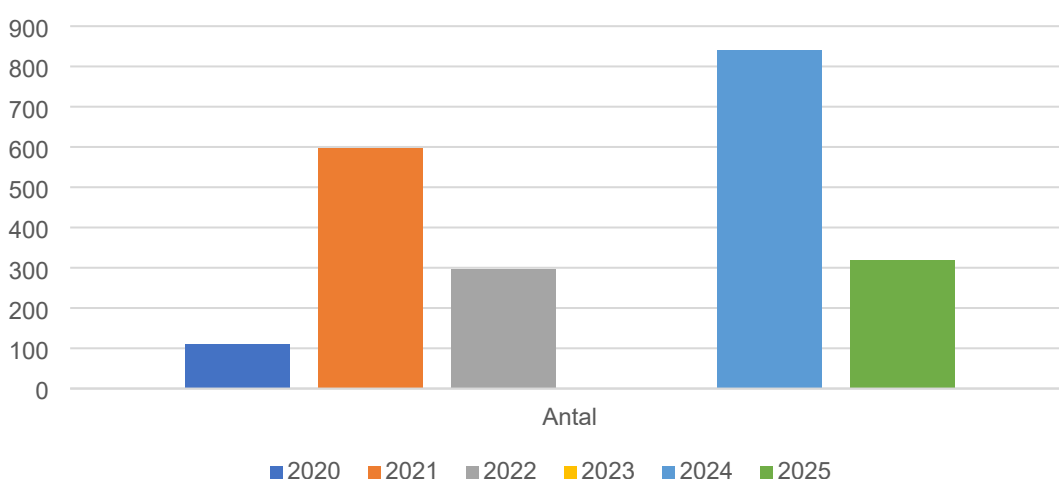

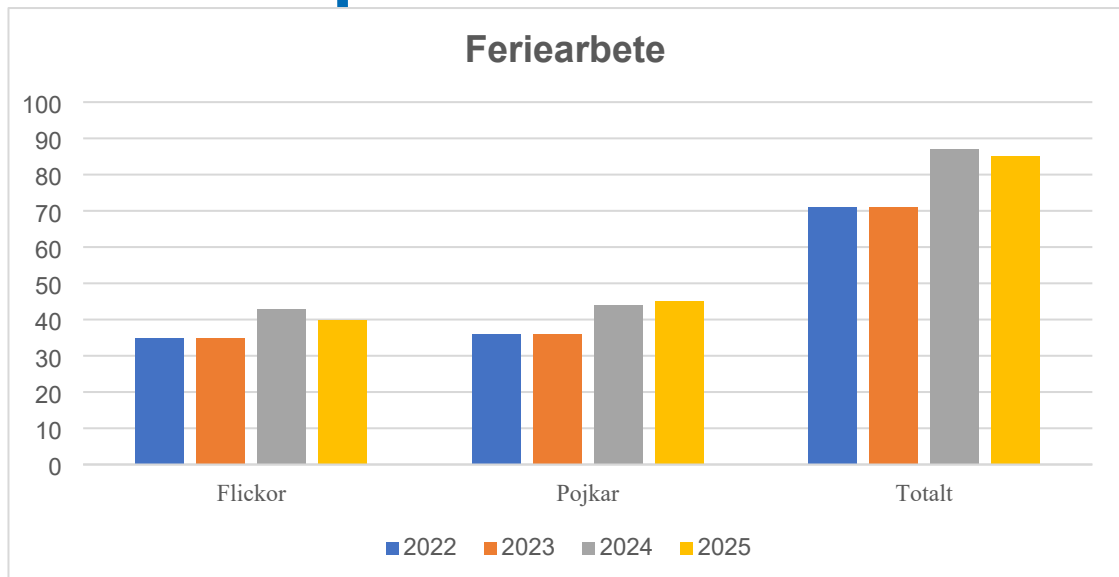
Anställda i Servicegruppen

Råd och stöd

OBS: År 2020 stängt från 2020-03-16 pga. Covid-19. Inga siffror för 2023.

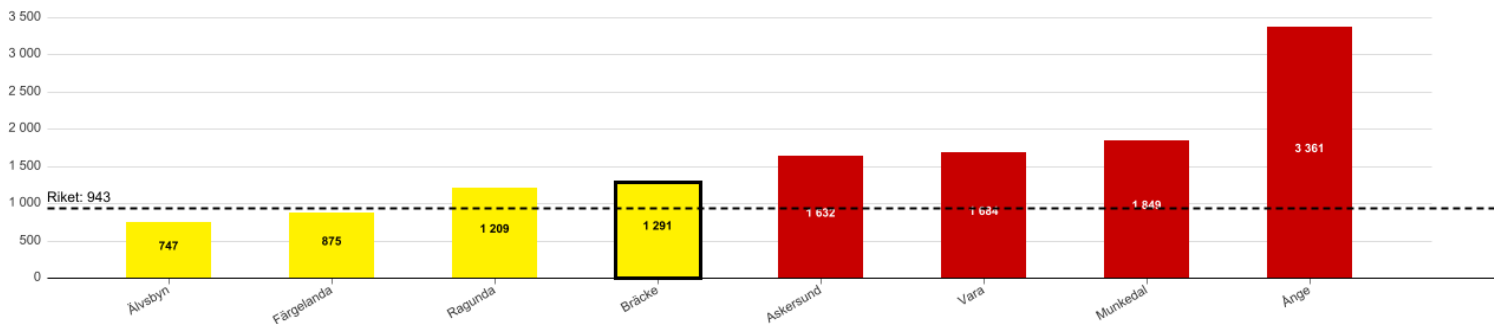

Personal och kostnader

KOLADA

Enligt Kolada, en databas med nyckeltal i syfte att stödja arbetet med analys, jämförelser och uppföljning, har AME-verksamheten i Bräcke lägre nettokostnad för arbetsmarknadsåtgärder per invånare än flera jämförbara kommuner.

Kostnad arbetsmarknadsåtgärder, kr/inv, Bräcke, värde: 1 291, år: 2024. Källa Kolada

Jämförelse mot liknande kommuner utifrån arbetsmarknad. Nettokostnad för arbetsmarknadsåtgärder, dividerat med antal invånare i kommunen 31/12. Med nettokostnad avses bruttokostnad minus bruttointäkt. Avser kommunens sysselsättningsfrämjande insatser och arbetsmarknadsåtgärder som finansieras helt eller delvis av kommunen. Här ingår personal på arbetsmarknadsverksamheten och arbetssökande som deltar i arbetsmarknadsåtgärder eller som fått kommunala anställningar, vilka erbjuds i syfte att mildra verkningarna av arbetslöshet. Även kommunens kostnader för arbetsmarknadsinsatser inom samordningsförbund ingår. Avser samtlig regi.

Personal och budget

Bräcke kommun

Vid arbetsmarknadsenheten arbetar fyra arbetsmarknadscoordinatorer, två arbetshandledare samt enhetschef, totalt 7 personer. Utöver ordinarie personal tillkommer årligen cirka 10 tidsbegränsade, anpassade lönebidragsanställningar med viss finansiering via Arbetsförmedlingen.

Den totala budgeten för AME år 2026 är 5 507 697 kr. Sedan verksamheten startade år 2014 har stor del av tjänsterna projektfinansierats. I dagsläget är 3,10 av de sju heltidsanställningarna projektfinansierade, varav Tillväxtverket finansierar 2,60 tjänster till och med december 2027. Samordningsförbundet finansierar 50 % tjänst och utifrån den nya länsgemensamma finansieringsmodellen kommer denna finansiering att fortgå.

Personalen arbetar enligt följande:

1. Arbetsmarknadscoordinator 100 % arena inne: tar emot uppdrag, gruppaktiviteter, daglig arbetsledning, viss administration – (projektfinansierad 100 %)
2. Arbetshandledare 100 % arena inne: gruppaktiviteter, daglig handledning, utveckling aktiviteter
3. Arbetshandledare 100 % arena ute (servicegruppen): tar emot uppdrag, daglig handledning vid aktiviteter ute, ansvar Returis, viss administration (projektfinansierad 100 %)
4. Arbetsmarknadscoordinator 100 %: ansvar KAA och UVAS, individuell handledning vid uppdrag från IFO, delansvar feriepraktik (projektfinansierad 50 %)
5. Arbetsmarknadscoordinator 100 %: samordnare STAR, individuell handledning vid uppdrag från IFO, delansvar feriepraktik, statistik/uppföljningar (projektfinansierad 50 %)
6. Arbetsmarknadscoordinator 100 %, ansvar vid mottagning och bosättning nyanlända, individuell handledning vid uppdrag från IFO
7. Enhetschef 100 %: budget-, arbetsmiljö- och personalansvar, utvecklingsfrågor, läns-samverkan med mera (projektfinansierad 10 %)

Aktuella och kommande samhällsförändringar

Socialtjänstlagen

Enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) ska socialtjänsten med utgångspunkt i demokrati och solidaritet främja enskildas ekonomiska och sociala trygghet, jämlika och jämställda levnadsvillkor samt enskildas aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska inriktas på att utveckla enskildas och grupperns egna resurser och samtidigt beakta den enskildes ansvar för sin och andras sociala situation. Enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) ansvarar kommunens socialtjänst inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får de insatser som de behöver.

Enligt 12 kap. 4 § SoL får socialnämnden begära att en person som kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd via Arbetsförmedlingen under viss tid ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Aktiviteterna ska utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv samt förbättra den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller fortsatt utbildning.

Enligt Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd är målsättningen för det sociala arbetet med personer med ekonomiskt bistånd att i de flesta fall på olika sätt ge stöd och insatser i syfte att öka möjligheterna att få ett arbete. För att motverka behov av långvarigt bistånd är det viktigt att den som har försörjningsstöd får tillgång till insatser som stärker möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden eller ta del av lämplig utbildning. Det är då viktigt att socialtjänsten har tillgång till nödvändiga redskap för att kunna hjälpa den enskilde i detta arbete. Den som är arbetslös och har försörjningsstöd är i behov av insatser i ett tidigt skede för att förhindra risken att bli långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd.

Aktivitetskravsreformen

Aktivitetskravsreformen träder i kraft 1 juli 2026 efter att regeringen i budgeten för 2026 aviserat ett besked om att aktivitetskravet ska genomföras och gett övergripande information om inriktningen för reformen. Syftet med reformen är att tidigt bryta passivitet hos individen, stärkt rättssäkerhet och större likformighet, att försörjningsstödet inte är tänkt som en permanent försörjningskälla samt att det är nödvändigt att ta tillvara potentiell arbetskraft. Insatserna ska vara ett komplement till, och alltså inte ersätta, deltagande i statlig arbetsmarknadspolitisk verksamhet, studier eller befintliga kommunala arbetsmarknadsinsatser.

Aktivitetskravsreformen innebär en skyldighet för kommuner att tillhandahålla insatser för personer med försörjningsstöd och ett krav på dessa att delta i aktiviteter. Kravet omfattar personer som fått försörjningsstöd minst tre sammanhängande månader, och personerna ska då delta i aktivitet för att rätt till försörjningsstöd ska föreligga.

Utgångspunkten är att aktivitetskravet ska gälla heltid, men ska anpassas till och komplettera andra aktiviteter och eventuell deltidssysselsättning. Även personer som socialtjänsten bedömer inte kan arbeta ska kunna omfattas av aktivitetskravet, och insatserna ska anpassas till den enskildes förmåga att delta i aktiviteter.

Aktiviteterna, som utredningen bedömer att socialtjänsten **ska** kunna tillhandahålla, handlar om:

1. att motivera till eller öka förmåga att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser som har dessa syften,
2. att förbättra språkliga förutsättningar att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser som har dessa syften,
3. arbetsplatsförlagda aktiviteter (i kommuner, kommunala bolag, civilsamhällesorganisationer, regioner, myndigheter eller företag),
4. jobbsökande.

Socialnämnden ska upprätta en individuell plan för aktiviteterna och innehålla rimlig tid för att söka arbete. Aktivitetskrav får inte ställas på individer som:

- är under 18 år,
- är mellan 18 och 20 år som går i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförbar utbildning,
- är sysselsatta på heltid i form av anställning, arbetsmarknadspolitiskt program, SFI, annan utbildning godtagbar för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande, andra statliga, kommunala eller regionala insatser,
- har uppnått riktåldern för pension,

Bräcke kommun

- har sjukpenning, sjukersättning eller vissa andra socialförsäkringsförmåner och det finns läkarintyg som påvisar att personen inte kan ha någon som helst aktivitet,
- är föräldralediga med barn under ett år.

Socialnämnden ska vägra eller sätta ner fortsatt försörjningsstöd om den enskilde avböjer att delta i insatser utan godtagbart skäl.

Sanktionsavgifter

Inspektionen för vård och omsorg (IVO), ska kunna utfärda sanktionsavgifter för kommuner vid systematiska brister i tillämpningen av aktivitetskravet. Förslaget om sanktionsavgift föreslås träda i kraft 1 juli 2027.

Omfattning

Varje månad, för att utbetalning av försörjningsstöd ska kunna ske, gör handläggare för ekonomiskt bistånd registreringar i verksamhetssystemet, vilka i sin tur resulterar i statistik som kommunen är skyldig att månatligen och årligen rapportera till Socialstyrelsen. Registreringen avser sedan 2010 försörjningshinder, och sedan 2017 registreras även kommunala arbetsmarknadsinsatser och avslutsorsaker. Detta innebär att det sedan 2017 finns statistik för hur många personer med försörjningsstöd som haft kommunala arbetsmarknadsinsatser. För 2025 varierar andel försörjningsstödmottagare som har insatser hos AME mellan 44-56 % över året, vilket innebär att cirka hälften av de vuxna försörjningsstödmottagarna saknar arbetsmarknadsinsats i dagsläget, cirka 25-30 personer. Det går i dagsläget inte att svara på hur många av dessa som kommer vara aktuella för aktivitetskravet, men för de personer som redan har en insats kan insatsen behöva utökas till heltid om så inte är fallet i dagsläget.

Finansiering av aktivitetskravsreformen

Regeringen har givit besked om att finansiering av insatserna ska ske genom tillskott i det generella statsbidraget till landets kommuner. Det handlar om 1 miljard kronor för andra halvåret 2026, sedan 2 miljarder årligen. Vidare kommer kostnader för barnomsorg i kommunerna ersättas med 130 miljoner första halvåret sedan 260 kronor 2026 och 2027, troligen genom ett riktat statsbidrag. Syftet med bidrag gällande barnomsorg är att fler föräldrar kommer ha behov av barnomsorg för att kunna delta i aktiviteter på heltid.

Aktivitetskravet och nya socialtjänstlagen

Införandet av krav på aktivitet i försörjningsstödet och omställningen till nya SoL behöver gå i takt. Insatserna som socialnämnden ska tillhandahålla enligt förslaget ska betraktas som insatser enligt socialtjänstlagen. Det innebär att insatserna inom aktivitetskravet omfattas av ambitionshöjningarna i nya socialtjänstlagen och ska vara förebyggande, tillgängliga, jämställda och kunskapsbaserade.

Samsjuklighetsutredningen

Regeringen beslutade den 17 juni 2020 att uppdra åt en särskild utredare att föreslå hur samordnade insatser när det gäller vård, behandling och stöd kan säkerställas för barn, unga och vuxna personer med samsjuklighet i form av missbruk och beroende och annan psykiatrisk diagnos eller närliggande tillstånd. 2021 publicerade regeringen delbetänkandet "Från delar till

helhet" där de tydliggör att betänkandet innebär en reform med tio bärande delar, och där de viktigaste punkterna för socialtjänsten är:

- Att all behandling av skadligt bruk och beroende ska vara ett ansvar för regionernas hälso- och sjukvård, i stället för nu då det är delat, med otydligt ansvar.
- Att uppsökande och andra förebyggande insatser, social trygghet med fokus på funktionsförmåga, resurser och möjligheter till ett självständigt liv, anhörigstöd samt insatser till barn och unga ska vara ett fortsatt och förtydligat uppdrag för socialtjänsten.

Detta innebär en perspektivförskjutning för socialtjänstens arbete med skadligt bruk och beroende; från att aktivt sörja för att den enskilde får den hjälp och vård han eller hon behöver för att komma från skadligt bruk och beroende ska socialtjänsten inte längre ha ansvar för behandling av skadligt bruk och beroende. I stället ska socialtjänstens ansvar för personer med skadligt bruk och beroende kvarstå för fyra huvudsakliga områden:

1. Kartläggning av levnadsförhållanden, uppsökande verksamhet, information om och förmedling till samhällets stöd och annat förebyggande arbete för att motverka skadligt bruk och beroende.
2. Sociala stödinsatser för försörjning, boende, sysselsättning, trygghet och sociala sammanhang, med fokus på att stärka den enskildes resurser, funktionsförmåga och möjligheter till självständigt liv.
3. Stöd till anhöriga.
4. Insatser för att barn och unga ska växa upp under goda och trygga förhållanden.

För första och sista punkten föreslår regeringen att inga ändringar ska ske i lagstiftningen, men för punkt två och tre ska socialtjänstens ansvar förtydligas. Renodlingen av regionens kontra socialtjänstens ansvarsområden bedöms gynna det sociala arbetet till följd av att det underlättar resursfördelning och kompetensförsörjning.

I utredningen framhåller regeringen att personer som inte kan arbeta eller studera kan behöva någon annan typ av sysselsättning, det kan handla om att träna på och förbereda sig för att arbeta eller studera längre fram, men också om att träffa andra människor och finnas i ett socialt sammanhang. De hänvisar till det nationella vård- och insatsprogrammet för skadligt bruk och beroende där följande dagliga aktiviteter utanför hemmet rekommenderas: färdighetsträning, kurs genom ett studieförbund, volontärverksamhet, aktivitetshus eller fontänhus.

Massflyktsdirektivet

Det går inte att förutse hur framtiden för Ukraina ser ut och vilka beslut som fattas om eventuell förlängning av Massflyktsdirektivet. Det finns två tänkbara scenarion: att massflyktsdirektivet förlängs och fler personer anvisas Bräcke kommun eller att massflyktsdirektivet upphör att gälla och att uppehållstillstånden därför upphör att gälla.

AME kontra Arbetsförmedlingen

Arbetsmarknadspolitiken är ett statligt ansvarsområde, men kommunerna tar ett stort ansvar genom olika insatser och stöd, och då särskilt för de grupper som av olika anledningar behöver extra stöd för att komma in på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har huvudansvaret för insatser mot arbetslöshet och har bland annat ett särskilt ansvar för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som främjar etablering på arbetsmarknaden.

Bräcke kommun

Enligt Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd kan kommunala arbetsmarknadsinsatser ges om det inte är möjligt att ge en arbetslös person insatser inom ramen för Arbetsförmedlingens uppdrag. Kartläggning, vägledning och arbetspraktik är exempel på sådana insatser. Socialnämndens insatser får inte ersätta de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

Arbetsförmedlingens uppdrag har genomgått betydande förändringar senaste åren. År 2019 fastslog regeringen inriktningen att Arbetsförmedlingen skulle reformeras i grunden och att ett nytt system med fristående leverantörer skulle etableras. Samtidigt minskades myndighetens lokala närvaro kraftigt. Rapporten Kommunala perspektiv på arbetsmarknadspolitiken 2022 beskriver att kommuner utför insatser som ligger i Arbetsförmedlingens uppdrag för att täcka upp brister i myndighetens stöd och service. Då Arbetsförmedlingen inte finns lokalt förankrade på samma sätt som tidigare lämnas individer utan tillräckligt stöd och tillgängligheten till myndigheten brister kring enklare service, vilket gör att uppgifterna hamnar på kommunerna. Uppgifterna kan till exempel vara att tolka beslut från Arbetsförmedlingen, stöd till att skriva in sig eller hantera sitt ärende digitalt. Att myndigheten inte har lokal representation på samma sätt som tidigare innebär att försörjningsstödsomtagare blir i behov av ekonomiskt bistånd för resor för att ta sig till närmaste lokalkontor. Råd och stöd hos AME är en service för alla medborgare i behov av stöd i kontakten med Arbetsförmedlingen och att navigera i myndigheternas olika krav och förväntningar.

Förväntade kostnadsreduceringar

Det är svårt att beräkna förväntade kostnadsreduceringar då det inte går att ta reda på hur många av de personer som gick vidare till annan försörjning som hade gjort det även utan stöd från AME.

Räkneexempel Arbetsmarknadsenheten

I räkneexemplet nedan är utgångspunkten de siffror som finns tillhands, det vill säga antal personer som fått stöd via AME respektive år, antal personer som gått vidare till annan försörjning, antal personer med försörjningsstöd någon gång under året och kostnad för utbetalt försörjningsstöd.

En modell för beräkning är SROI, Social return on investment, som använder begreppet deadweight, "Vad skulle hänt i alla fall". Det vill säga att vi räknar med att 30 % av de som gått vidare till annan försörjning skulle ha gjort det även utan stöd av AME, och de 30 % avser då deadweight. Det innebär att vi i räknemodellen antar att 70 % av de som får stöd av AME går till annan försörjning med hjälp av AME.

Detta är samma räknemodell som användes i utredningsuppdraget gällande frivilliga verksamheter på dåvarande sociala avdelningen år 2020. Beräkning nedan görs utifrån uppskattade kostnader där en vuxen ensamstående person utan barn som saknar inkomst beviljas ekonomiskt bistånd enligt riksnorm för 2026:

Personliga kostnader enligt riksnorm	3 940 kr
Hushållskostnader enligt riksnorm	1 280 kr
Hyra, el, hemförsäkring osv	4 500 kr
	= 9 720 kr per månad

Bräcke kommun

Den beräknade summan är fiktiv då vissa personer har andra inkomster, högre utgifter eller har barn vilket både kan höja och sänka bidraget utifrån andra ersättningar.

Beräkningen görs enligt följande:

Antalet personer som fått hjälp av AME respektive år multiplicerat med andelen personer som antas inte gått vidare till egen försörjning utan stöd från AME multiplicerat med utbetalt försörjningsstöd per månad multiplicerat med 12 månader multiplicerat med andel i procent som gått vidare till annan försörjning.

2020	$159 \times 0,70 \times 9\,720 \text{ kr} \times 12 \text{ månader} \times 0,39 = 5\,062\,992 \text{ kr}$
2021	$152 \times 0,70 \times 9\,720 \text{ kr} \times 12 \text{ månader} \times 0,27 = 3\,350\,834 \text{ kr}$
2022	$159 \times 0,70 \times 9\,720 \text{ kr} \times 12 \text{ månader} \times 0,47 = 6\,101\,555 \text{ kr}$
2023	$129 \times 0,70 \times 9\,720 \text{ kr} \times 12 \text{ månader} \times 0,2 = 2\,106\,518 \text{ kr}$
2024	$133 \times 0,70 \times 9\,720 \text{ kr} \times 12 \text{ månader} \times 0,31 = 3\,366\,347 \text{ kr}$
2025	$102 \times 0,70 \times 9\,720 \text{ kr} \times 12 \text{ månader} \times 0,38 = 3\,164\,676 \text{ kr}$

Beräkningen visar att år 2020 stöttade AME 159 personer av vilka 39 % gick vidare till annan försörjning, det vill säga 62 personer. Utifrån att det inte går att ta reda på hur det hade gått för personerna om de inte fått stöd av AME antas att 30 % hade gått vidare till egen försörjning på egen hand. Det ger att 70 % av 62 personer har AME stöttat till egen försörjning, det vill säga 43,4 personer. 43,4 personer med försörjningsstöd om 9 720 kr per månad i tolv månader får sammanlagt försörjningsstöd om 5 062 992 kr för ett år. När dessa 43 personer i stället går till egen försörjning ger det minskat försörjningsstöd, vilket ger en teoretisk besparing om cirka 5 miljoner kronor, men högst troligt hade dessa 43 personer varit beroende av försörjningsstöd om de inte fått stöd av AME.

Vad händer utan AME?

Samarbetet mellan AME och socialtjänsten har utvecklats över tid och idag aktualiseras samtliga personer som söker försörjningsstöd, och som står till arbetsmarknadens förfogande, för insats via AME. Arbetet inleds med kartläggning hos Arbetsmarknadsenheten och därefter upprättas en genomförandeplan mellan individ, handledare AME och handläggare socialtjänsten. Handlingsplanen följs kontinuerligt upp. Utan AME:s verksamhet skulle kostnader för försörjningsstöd sannolikt öka samtidigt som fler personer skulle bli kvar i försörjningsstöd utan stöd för att komma närmare ett arbete och egen försörjning. En neddragning eller avveckling av verksamheten skulle innebära att fler människor blir kvar i ett utanförskap samtidigt som personer med en subventionerad anställning åter skulle bli beroende av försörjningsstöd. Socialtjänsten har tidigare haft svårt att hitta platser för unga som blivit dömda till ungdomstjänst och idag finns väl utarbetade rutiner för att ungdomar ska kunna avtjäna sina timmar vid AME.

Även om mottagandet av flyktingar varit lågt de senaste åren behövs stöd för de personer som tidigare tagits emot, för en bra etablering i samhället och på arbetsmarknaden.

AME har en bred verksamhet där insatser och stöd ges till personer som står långt från arbetsmarknaden, ungdomar som dömts till ungdomstjänst, ungdomar som har feriepraktik,

Bräcke kommun

ungdomar som varken arbetar eller studerar, kvotflyktingar och personer som flytt kriget i Ukraina, medborgare i behov av råd och stöd för att kunna orientera sig i de komplexa myndighets-sammanhang de befinner sig i, personer som behöver en sysselsättning för att förebygga återfall i skadligt bruk och beroende. Om hela eller stora delar av AME läggs ner ska de arbetsuppgifter i de delar av verksamheten som är lagstadgade fördelas ut på befintlig personal som inte har den kompetens som krävs för att utföra det arbete som görs idag, där individer motiveras och får stöd framåt, närmare egen sysselsättning och egen försörjning.

Konsekvenser för barn och unga

I en familj där föräldrarna har ekonomiskt bistånd påverkas även barnen på olika sätt. Enligt Socialstyrelsens stöd Kunskapsguiden har barn som växer upp i ekonomisk utsatthet större risk för att själv behöva ekonomiskt bistånd som vuxna, och ger också ökad risk för ohälsa, sämre skolresultat, kriminalitet, arbetslöshet och skadligt bruk eller beroende. Livsvillkoren för barn som växt upp i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd har i högre grad påverkats negativt, inte bara jämfört med befolkningen i stort, utan även i jämförelse med barn som växt upp i familjer med låga inkomster.

Enligt nyckeltal från Socialstyrelsen bor 31 % av barnen i Bräcke kommun i hushåll med låg ekonomisk standard, det vill säga relativ fattigdom, samt att 8,7 % av unga 16-29 år varken arbetar eller studerar (senast publicerade siffror 2022). Vidare är Bräcke en av de kommuner som Tillväxtverket valt att stötta för att kommunen ska stärka sin ekonomiska och sociala utveckling utifrån hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och låg sysselsättningsgrad. Under 2024 beviljades försörjningsstöd till 262 personer, varav 99 personer var barn. Att föräldrar med försörjningsstöd kommer ut i egen sysselsättning och blir självförsörjande har en positiv inverkan på hela familjen, och framför allt barnen som annars riskerar social utsatthet som vuxna.

AME:s verksamhet har flera insatser som rör barn och unga; ungdomstjänst, KAA, UVAS, feriearbete och andra sysselsättningsinsatser för ungdomar, exempelvis arbetsträningsarenor. Det bedöms få stora konsekvenser för barn och unga om stora delar av eller hela verksamheten avvecklas utifrån risken att förlora den kompetens som finns på AME gällande arbetet just med sysselsättning i form av studier eller annan sysselsättning för barn och unga.

Sammanfattning

De insatser som AME idag erbjuder och som inte är lagstadgade är individuell handledning, STAR, projektet Hälsopepp och Kvinnors väg till innanförskap, feriearbete, arbetsträningsarenor inne och ute, Returis, lönebidragsanställningar, råd och stöd samt Bräcke kommuns landsbygdsprojekt. Flera av detta finansieras med externa medel i form av bidrag från exempelvis Tillväxtverket, Samordningsförbundet Jämtland och Länsstyrelsen.

Att kunna erbjuda insatser hos Arbetsmarknadsenheten är ett verktyg i arbetet med att uppnå målsättningen i socialtjänstlagen om att främja enskildas ekonomiska och sociala trygghet, jämlika och jämställda levnadsvillkor samt enskildas aktiva deltagande i samhällslivet. Genom att kunna erbjuda insatser hos AME där personal med kompetens om arbetsmarknad, arbetsrehabilitering och motiverande arbete, frigörs resurser för handläggare för ekonomiskt

Bräcke kommun

bistånd att arbeta utifrån deras kompetens inom socialt arbete. Arbetsmarknadsenheten blir ett komplement till individ- och familjeomsorgen genom att de utför uppdrag efter utredning av socialsekreterare, exempelvis ungdomstjänst, sysselsättning efter behandlingshem och aktiviteter för att personer som uppbär försörjningsstöd ska komma närmare egen försörjning och sysselsättning.

Aktivitetskravsreformen innebär att kommunen kommer vara skyldig att tillhandahålla insatser för att exempelvis motivera eller öka förmåga till att ta ett arbete, förbättra språkliga förutsättningar, arbetsplatsförlagda aktiviteter samt jobbsökande. Insatserna ska kunna ges på heltid för de personer där det är aktuellt. Utifrån hur verksamheten är uppbyggd idag innebär det att Arbetsmarknadsenheten kommer att behöva erbjuda fler insatser än vad som finns på plats idag, i samverkan med övriga avdelningar och civilsamhället. Vissa av de som kommer att omfattas av aktivitetskravet kommer behöva handledning i aktiviteten, exempelvis om personen har en praktikplats på ett företag eller inom kommunal verksamhet. Att handleda en person på en arbetsplats kräver kompetens inom arbetslivsrehabilitering. En stor andel av de personer som kommer att omfattas av aktivitetskravet kommer att ha stått utanför arbetsmarknaden under lång tid, ibland över 10 år, och kan då vara i behov av omfattande stöd och handledning. De personer som anvisas till AME genom aktivitetskravet kommer troligen att behöva längre insatser än de personer som redan har insats i dagsläget.

Som framgår av resultatet av den systematiska uppföljningen hösten 2025 avseende personer med försörjningsstöd finns det stora behov på gruppnivå, där en stor andel har grundskola som högsta avslutade utbildning och har mindre än två års arbetslivserfarenhet. Handläggarnas bedömning av livsområden med stödbehov visar att en stor andel har stödbehov vad gäller fysisk och psykisk ohälsa, och där anpassningar i aktiviteter behöver göras.

De insatser som aktivitetskravsreformen omfattar är till viss del sådana som Arbetsmarknadsenheten redan utför, dels på uppdrag av handläggare för ekonomiskt bistånd, vuxenhandläggare och Arbetsförmedlingen, dels som ett resultat av samverkan med andra myndigheter, exempelvis STAR. Aktivitetskravsreformen innebär dock att insatserna behöver utvecklas och utökas för att möta de behov som finns hos de personer som anvisas, samt för att möta kraven i den kommande lagstiftningen. Om kommunen inte kan erbjuda de insatser som aktivitetskravsreformen anger kommer Inspektionen för vård och omsorg att kunna kräva vite.

Utifrån hur myndigheternas ansvarsområden har skiftats de senaste åren ställs högre krav på kommunerna och deras arbetsmarknadsinsatser. Arbetsförmedlingen har ett annat uppdrag än tidigare, och i många fall har de uttömt de resurser de har att erbjuda. Vidare ställer Försäkringskassan krav på att för att arbetsträna behöver personen ha arbetsförmåga om 25 %, det vill säga 10 timmar per vecka. Av de personer som får stöd av AME idag är det ett fåtal som kan nå upp till 10 timmar per vecka, och det faller då på AME att stötta personen tills att den når en arbetsförmåga på 25 % för eventuell arbetsträning, eller att tillsammans med socialtjänsten verka för att personen ska stegförflyttas framåt för att åter kunna vara inskriven hos Arbetsförmedlingen och få deras stöd.

Samsjuklighetsutredningen kommer att innebära ett utökat ansvar för kommunerna att erbjuda insatser för bland annat boende och sysselsättning för skadligt bruk och beroende, vilket innebär att Arbetsmarknadsenheten behöver kunna erbjuda en palett av insatser som är individuellt anpassade. Utifrån att personer med skadligt bruk och beroende som kan komma att aktualiseras hos Arbetsmarknadsenheten i samverkan med regionen inte alltid uppbär försörjningsstöd, innebär det att de personerna inte omfattas av aktivitetskravet, och därför kan andra typer av

Bräcke kommun

insatser vara aktuella för denna målgrupp framgent. Dessa personer ska då erbjudas insatser för exempelvis sysselsättning av kommunen.

Det bedöms få stora konsekvenser för barn och unga om hela eller delar av Arbetsmarknadsenheten avvecklas utifrån AME:s uppdrag att verka för att fler personer med försörjningsstöd kommer ut i egen försörjning och sysselsättning. Att föräldrar kan försörja sina familjer på egen hand är en stor samhällsekonomisk vinst och minskar risken för att barnen i familjen själva kommer behöva ansöka om försörjningsstöd som vuxna.

Sammanfattningsvis bedöms det få stora konsekvenser om hela eller delar av Arbetsmarknadsenheten avvecklas utifrån de samhällsförändringar som sker. Vidare är individ- och familjeomsorgen beroende av de aktiviteter och insatser som Arbetsmarknadsenheten gör för att kunna erbjuda det stöd som medborgarna behöver för att komma närmare egen försörjning och sysselsättning. Arbetsmarknadsenhetens insatser är en del i att individ- och familjeomsorgen, och i förlängningen kommunen, kan uppfylla intentionerna i nya socialtjänstlagen om att socialtjänsten ska "främja enskildas ekonomiska och sociala trygghet, jämlika och jämställda levnadsvillkor, och aktiva deltagande i samhällslivet". Socialtjänstlagen anger också att socialtjänsten ska inriktas på att utveckla enskildas och gruppernas egna resurser, vilket är Arbetsmarknadsenhetens huvudsakliga uppdrag. Utifrån aktivitetskravsreformen som träder i kraft 1 juli 2026 kommer kommunen att ha en skyldighet att tillhandahålla aktiviteter för personer som får försörjningsstöd och ett krav på dessa att delta i aktiviteterna. Aktivitetskravsreformen kommer att innebära att fler personer än idag ska anvisas aktivitet, och flertalet av dessa aktiviteter finns redan i Arbetsmarknadsenhetens regi, samtidigt som det finns utvecklingsbehov för att kunna erbjuda de aktiviteter som ingår i aktivitetsreformen. Utöver föregående är kommunen skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Uppdraget enligt bosättningslagen innefattar mottagande, bosättning, samhällsorientering samt samordning av integrationsinsatser, vilket åligger Arbetsmarknadsenheten med mångårig erfarenhet av det komplexa arbetet med att stötta nyanlända i integrering i det svenska samhället.